

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko – správní

Trestnost v ČR
Petra Mat'átková

Bakalářská práce
2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Petra MAŤÁTKOVÁ**

Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**

Studijní obor: **Management podniku - Management malých a středních podniků**

Název tématu: **Trestnost v ČR**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Obsah práce

1. Historický exkurz
2. Uvedení do problematiky
3. Analýza
4. Pedagogická práce s odsouzenými
5. Závěr

Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 30 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

České vězeňství. Vězeňská služba České republiky. 1992- , roč. 1992, č. 1- . Praha : Informica Graphics, 1992- . 4 x ročně. Dostupný z WWW: <<http://www.vscr.cz>>. ISSN 1213-9297.

HÁLA, Jaroslav. Úvod do teorie a praxe vězeňství. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006. ISBN: 80-86708-30-6.

UHLÍK, Jan. Historie věznění a vězeňství v Čechách: Osudy významných vězněných osobností, prožité ve významných dobách zemí českých, viděné se zřetelem k vývoji českého vězeňství. Stráž pod Ralskem : Institut vzdělávání Vězeňské služby v ČR, 2006. ISBN:80-239-9417-4.

Internetové zdroje

Vězeňská služba České republiky [online]. aktualizované. Vězeňská služba České republiky, 2004- , 30.5.2009 [cit. 2009-06-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.vscr.cz/>>.

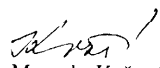
Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Radim Roudný, CSc.**
Ústav ekonomiky a managementu

Datum zadání bakalářské práce: **3. června 2009**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2010**

doc. Ing. et Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

Ing. Marcela Kožená, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 23. června 2009

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 20. 4. 2010

Petra Maťátková

Poděkování:

Touto cestou bych ráda poděkovala všem, kteří mi v průběhu tvorby mé bakalářské práce pomáhali a poskytli mi potřebné materiály a informace. Zvláštní poděkování patří vedoucímu bakalářské práce doc. Ing. Radimu Roudnému, CSc. za jeho čas, který mi věnoval a za jeho cenné rady a připomínky při zpracování této práce.

Dále bych ráda poděkovala panu Mgr. Kamilu Němcovi, který mi poskytl důležité rady a informace a pomohl tak nasměrovat mé myšlenky správným směrem.

ANOTACE

Tato bakalářská práce se zabývá trestností v České republice. V teoretické části jsou vysvětleny a rozebrány pojmy trestnost, vězeňství, historie vězeňství a jeho úkoly. Praktická část je zaměřena na analýzu kriminality, pedagogickou práci s odsouzenými a preventivní opatření. V závěru práce jsou shrnuty poznatky a další snahy příslušných orgánů k dané situaci.

KLÍČOVÁ SLOVA

trestnost, vězeňství, kriminalita, prevence kriminality

TITLE

Culpability in the Czech republic

ANNOTATION

This thesis deals with culpability in the Czech Republic. In the theoretical part are explained and discussed notions of culpability, prison, prison history and its challenges. The practical part focuses on the analysis of criminality, educational work with prisoners and preventive measures. The conclusion summarizes the findings and efforts of the competent authorities of the situation.

KEYWORDS

culpability, prison, criminality, crime prevention

Obsah

Úvod	8
1 Trestnost	9
1.1 Související zákony	9
1.2 Porovnání zákonů	9
1.3 Výklad pojmů	10
1.4 Vliv vězeňství na trestnost.....	12
1.4.1 Co může mít vliv	12
1.4.2 Vliv vězeňství a zákonů.....	13
2 Vězeňství	15
2.1 Historie	15
2.1.1 Počátky zákonů.....	15
2.1.2 Vznik vězeňství	16
2.1.3 Období 1. a 2. světové války	17
2.1.4 Situace po převratu v roce 1948	18
2.1.5 Konec 20. století	19
2.2 Funkce a úkoly	20
2.2.1 Co tvoří vězeňství.....	20
2.2.2 Vězeňská služba	22
2.2.3 Úkoly VS	24
3 Analýza kriminality odsouzených	26
3.1 Pedagogická práce s odsouzenými	26
3.1.1 Vězeňský personál.....	26
3.1.2 Aktivity odsouzených.....	29
3.2 Charakteristika odsouzených.....	33
3.3 Prevence kriminality.....	40
3.3.1 Prevence v praxi v roce 2009	42
3.4 Shrnutí a posouzení poznatků.....	48
4 Závěr	50
5 Literatura	51
Seznam tabulek a grafů	53

Úvod

Tématem mé bakalářské práce je Trestnost v ČR. Toto téma jsem si vybrala, protože již na střední škole jsem absolvovala krátkou praxi ve Věznici Valdice a problematika páchání trestných činů mě zaujala. Vývoj kriminality v České republice považuji za vážný problém a chtěla jsem se jím proto více zabývat.

Práci jsem rozdělila na dvě části, a to na teoretickou a praktickou. V teoretické části budu analyzovat pojmy trestnost, vězeňství a několik dalších pojmů, které s nimi úzce souvisí. Popíši historii vězeňství, dnešní úlohu vězení a také jak Vězeňská služba České republiky zabezpečuje funkci věznic. Nesmím také opomenout působnost nového trestního zákoníku, který vešel v platnost 1.1.2010 a tím výrazně zasáhl do průběhu mé práce. Praktická část se zaměří na analýzu dat o odsouzených osobách a na kriminální situaci v zemi. Nejprve bude charakterizována pedagogická práce s odsouzenými včetně činností, které zahrnuje a také osob, které ji zajišťují. Dále budu pokračovat analýzou vězňů podle jednotlivých kritérií a analýzou různých druhů kriminality. Závěr této části přiblíží prevenci kriminálních činů, co znamená a na jakých úrovních probíhá. Na konci kapitoly shrnu nejdůležitější poznatky.

V teoretické části budu vycházet z literárního průzkumu odborné literatury a hlavně zákonů. V praktické části použiji analýzy, pomocí kterých získám potřebné informace a induktivní metodou data zhodnotím a vyvodím závěry.

Cílem práce je zachytit vývoj a charakteristiku odsouzených a zaznamenat preventivní opatření používaná při boji s kriminalitou. Propojením získaných hodnot chci posoudit účinnost prevence kriminality u nás a vyvodit závěry, zda jsou opatření správná nebo by mělo dojít k výrazné změně.

1. Trestnost

1.1 Související zákony

- Trestní zákoník – z. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů zahrnuje charakteristiku trestných činů, vznik a zánik trestní odpovědnosti a druhy sankcí za trestné činy.

- Trestní řád – z. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů upravuje postup orgánů činných v trestním řízení, a to tak aby trestné činy byly náležitě zjištěny a pachatelé byli spravedlivě potrestáni podle zákona. Řízení by mělo působit tak, aby předcházelo a zamezovalo trestné činnosti, vychovávalo občany k dodržování zákonů a pravidel občanského soužití.

- Zákon o policii – přesný název zní zákon č. 273/2008 Sb., o policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon upravuje organizaci, povinnosti a činnosti policie včetně jejích vztahů s dalšími orgány veřejné správy a s fyzickými i právníckými osobami.

- Zákon o Vězeňské službě a justiční stráží – z. č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky upravuje působnost Vězeňské služby (VS) a justiční stráže, úkoly VS, povinnosti a oprávnění příslušníků.

- Zákon o výkonu trestu – přesné označení zákona je z. č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu a odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. Tento zákon obsahuje úpravu výkonu trestu odnětí svobody ve věznicích a zvláštních odděleních vazebních věznic. Definuje práva a povinnosti odsouzených, zacházení s nimi a propuštění z výkonu trestu.¹

1.2 Porovnání zákonů

Dne 1.1. 2010 nabyl účinnosti zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, který nahrazuje doposud platný z. č. 140/1961 Sb., trestní zákon. Trestní zákon byl vydán roku 1961 a byl vydán za účelem chránit společenské a státní zřízení Československé socialistické republiky, socialistické vlastnictví, práva a oprávněné zájmy občanů. Měl také vychovávat k řádnému plnění občanských povinností a k zachovávaní pravidel socialistického soužití.

¹ Česko. Zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In *Trestní předpisy*. 2010, č. 169, s. 350-370.

Zákon č. 140/1961 byl v průběhu své působnosti několikrát novelizován. Nyní ale došlo k jeho přepracování a mohl být vydán zcela nový zákoník, který sebou přináší několik zásadních změn. Sestavení zákoníku je mírně odlišné od trestního zákona. Názvy hlav, dílů i jednotlivých paragrafů se liší. Někdy jde o modernější vyjádření, jindy jsou jednotlivé paragrafy zaměněny nebo nově doplněny. Byly vypuštěny paragrafy a označení, které souvisely s předcházejícím režimem. Jako příklad mohu uvést: § 29-30 týkající se trestu smrti, § 98 Podvracení republiky, § 99 Poškození státu světové socialistické soustavy, § 109 Opuštění republiky, § 119 Neplnění úkolů při provozu soukromého hospodářství atd. Současný trestní zákoník je obohacen o pojmy domácí vězení či obecně prospěšné práce. Domácí vězení je v ČR novým trestem platným od počátku roku 2010. Je stanoven jako samostatná sankce na základě zákona a může ho uložit pouze soud. Tento projekt by měl v dlouhodobém horizontu přinést značné úspory a také řešit současný problém přeplněnosti věznic. Nezbytným předpokladem úspěšného spuštění projektu bylo materiální i personální posílení, zejména Probační a mediační služby. Důležitá je spolupráce mezi Probační a mediační službou a soudy.²

Jednou z dalších změn je vynechání slovního spojení – společenská nebezpečnost. Starý zákon upravuje zcela odlišně formulaci trestného činu oproti předešlé úpravě. Definoval ho jako pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky byly uvedeny v zákoně. Stupeň nebezpečnosti činu pro společnost byl určován především podle významu chráněného zájmu, který byl činem dotčen. Dále podle způsobu provedení činu a jeho následcích, okolnostmi, za kterých byl spáchán a také osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou. Takovéto formulace v novém zákoníku už nenajdeme. Definici trestného činu podle nového zákoníku uvádím v následující podkapitole.

1.3 Výklad pojmů

Předtím, než se začnu zabývat problematikou trestnosti, bude dobré vysvětlit několik základních pojmů. Aby vysvětlení bylo přesné a nedocházelo k nepřesnostem,

² *Justice.cz* [online]. 2009 [cit. 2010-04-20]. Domácí vězení. Dostupné z WWW: <<http://portal.justice.cz/justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=5266&d=310180>>.

budu jednotlivé definice citovat ze z. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.³

- **Trestní zákon** – jak říká § 110 „Trestním zákonem se rozumí tento zákon a podle povahy věci i zákon o soudnictví ve věcech mládeže.“

- **Trestnost činu** - § 2 odst. 1 říká, že: „Trestnost činu se posuzuje podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán“.

- **Trestný čin** - § 13 odst. 1 : Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.“ V § 14 nalezneme dělení trestných činů, a to na přečiny a zločiny. Odst. 2 tohoto paragrafu definuje přečiny, kterými jsou „všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.“ Vedle toho zločiny jsou „všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny“ a popisuje je odst. 3 stále § 14. Obecně je v § 1 napsáno, že „Čin je trestný, jen pokud jeho trestnost byla zákonem stanovena dříve, než byl spáchán.“

- **Pachatel** – tento pojem definuje § 22 takto: „Pachatelem trestného činu je, kdo svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy, je-li trestná.“

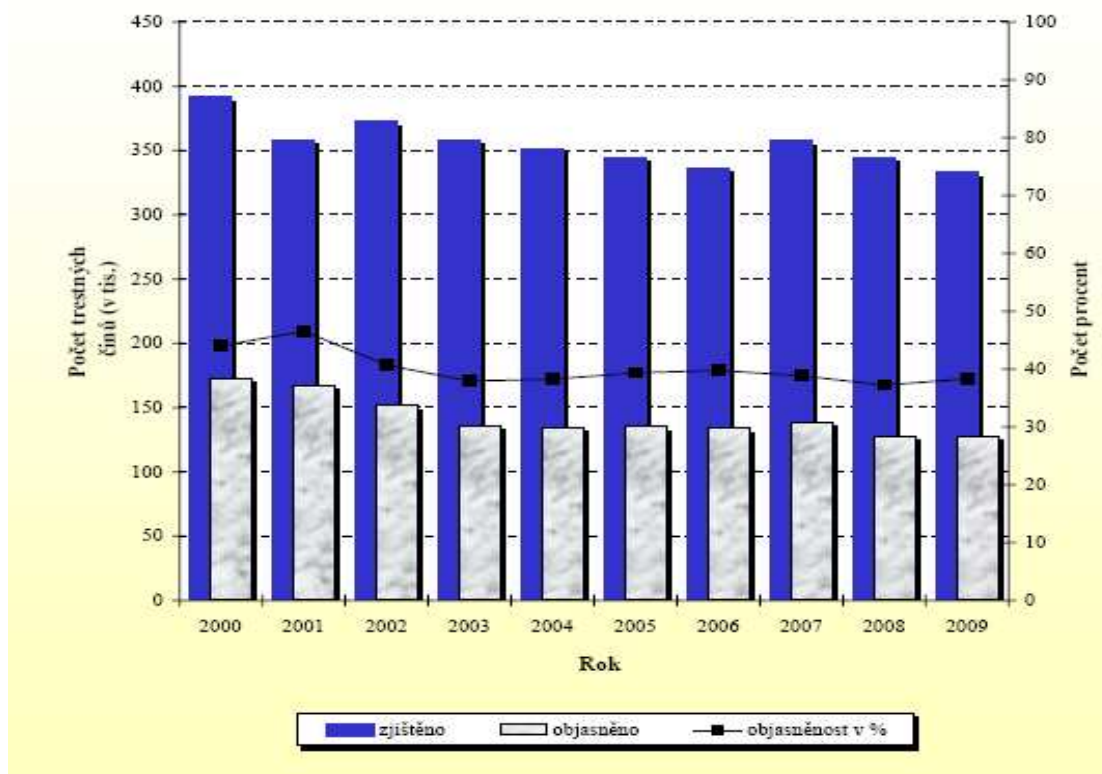
- **Odpovědnost za trestný čin** - § 13 odst. 2 : „K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.“

- **Kriminalita** - obecně ji můžeme vyjádřit jako souhrn trestných činů spáchaných ve společnosti. Stav, dynamika a struktura kriminality jsou analyzovány na dlouhodobých časových řadách statistických údajů o evidovaných trestných činech a osobách stíhaných nebo odsouzených. Kriminalitu dělíme na:

- zjevnou – je statisticky evidovaná
- skrytou (latentní) – o té se policie, státní zastupitelství ani soudy z různých důvodů nedovědí.

³Česko. Z. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In *Trestní předpisy*. 2010, č. 40, s. 5-104. ISBN 978-80-7208-782-2.

Strukturu kriminality vyjadřujeme poměrem jednotlivých skupin trestných činů. Jednotlivé skupiny tvoří trestné činy majetkové, hospodářské, násilné, mravnostní. Velmi zjednodušeně můžeme říci, že kriminalita je jakýsi důsledek jednání trestné činnosti pachatele. Je s trestností propojena, proto zde tento pojem také uvádím.⁴

Zdroj: převzato z Územní rozložení kriminality. In *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2009*. Praha : Ministerstvo vnitra ČR, 2010 [cit. 2010-04-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-situace-dokumenty.aspx>>.

Graf 1 – Vývoj celkové kriminality v ČR v letech 2000 – 2009

1.4 Vliv vězeňství na trestnost

1.4.1 Co může mít vliv

Míra trestnosti v našem státě je ovlivňována škálou různých aspektů. Některé mají vliv na celé naše území, jiné jsou spíše individuální pro každého jednotlivce. Není

⁴ Úvod. In *Zpráva o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti na území České republiky v roce 2004*. 1. Praha : Ministerstvo vnitra ČR, Odbor bezpečnostní politiky, 2005 [cit. 2010-04-19]. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2005/bs2004.pdf>>.

podložena konkrétní síla toho či onoho vlivu, můžeme se tedy jen domnívat, co trestnost nějakým způsobem zřejmě ovlivňuje.

Když se zamyslíme nad těmi nejobecnějšími variantami, bude sem zajisté patřit ekonomická a politická situace v zemi. V období hospodářské krize, kdy panuje vysoká nezaměstnanost a lidé obtížně hledají práci, můžeme očekávat nárůst mírnějších trestných činů. Lidé nemají dostatek peněz, dostávají se do dluhů a nejsou mnohdy schopni vyžít a vše řádně splácet. Mnozí se pak s pocitem beznaděje uchýlí k trestným činům jako jsou krádež, zpronevěra, podvod, loupež, vydírání a jiné. Při špatném hospodaření státu se země může dostávat do větších dluhů, což má poté vliv na všechny obyvatele. Vlády se často uchýlí ke zvyšování daní a snížení různých příspěvků, aby získali více peněz do státního rozpočtu. Důsledkem toho pak může dojít ke zdražování spotřebních výrobků nebo služeb. Opět to má dopad na občany, kteří vydají více peněz než dříve.

V neposlední řadě jsou to často osobní důvody a situace, které přimějí pachatele ke spáchání nějakého trestného činu, ale také výchova či způsob života. Někdy se lidé vlastní hloupostí a nešikovností dostanou do finančních či jiných problémů. Příčinou jsou závislosti na automatech nebo alkoholu, kdy lidé veškeré své peníze, úspory i majetek postupně prohrají či propijí. Situace se stane bezvýchodnou a oni začnou krást, aby získali alespoň trochu peněz. Pro některé pachatele však není spáchání trestného činu důsledkem nějaké bezvýchodné životní situace. Bohužel jsou lidé, kteří pracovat a žít řádným způsobem života nechtějí. Je pro ně snazší krást, podvádět či jinou trestnou činností přicházet k penězům. U takovýchto lidí si myslím, že předešlé aspekty jako ekonomická a politická situace nemají žádný vliv.

1.4.2 Vliv vězeňství a zákonů

Zákony a vězení jsou další z možných prvků, které mohou svým způsobem působit na trestnost. Jako první vezměme zákony. Ano, myslím si, že zákony mají vliv na trestnost v republice. Pokud jsou zákony vytvořeny tak, že za trestný čin následuje přísnější postih, pachatelé mají větší obavu z následků a svůj úmysl si část z nich rozmyslí. Zákony působí jako jakýsi „strašáci“, kteří mohou od určitých aktivit odrazovat. Co když jsou ale špatně sestaveny a pachatele za spáchané skutky čeká jen malý trest. Jejich účinek je poté opačný

a pro společnost nevhodný. Správné sestavení zákonů je nelehký úkol a každý z nás se může zamyslet nad tím, zda jsou zákony v našem státě vyhovující či nikoliv.

Nyní se dostáváme k otázce, zda má vězeňství nějaký vliv na trestnost? S jistotou to tvrdit nemohu, ale myslím si že ano. Vězeňství, uvěznění je spojeno se zákony. Podmínky ve věznicích dnes nejsou již tak otřesné, jako byly dříve. Uvěznění ale není nic příjemného, co by nevyvolávalo v lidech obavy. Další způsob, jak by mohlo uvěznění ovlivňovat trestnost jsou programy pro odsouzené, které by měli napomoci odsouzenému uvědomit si jeho vinu a pokusit se o nějakou nápravu. Zda tyto programy účinkují nebo ne je otázkou. Objevují se názory jak kladné tak záporné, podložené výsledky však nemáme. Ve své bakalářské práci se pokusím pomocí analýz odsouzených posoudit, zda by věznice mohly pozitivně ovlivňovat odsouzené, a tím by vykonávaný trest splnil svůj účinek a většina z nich se sem již nikdy nemusela vrátit.

2. Vězeňství

2.1 Historie

2.1.1 Počátky zákonů

Trestné činy posuzujeme podle zákonů. Kde jsou ale kořeny těchto zákonů? Čím se lidé řídili před jejich vznikem? V dávných dobách se používalo zvykové právo. Toto právo se spolu se starými rodovými pověstmi předávalo z generace na generaci. Uchovávaly se tak tradice jak o chování předků, tak o tom, jaké chování lze považovat za přípustné, aby neohrožovalo existenci společenství. Nepřípustné až trestuhodné chování bylo třeba potrestat. Zpočátku neexistoval žádný souhrnný předpis či nařízení o způsobu potrestání. S vývojem lidstva docházelo k ucelování norem a pravidel, až došlo ke vzniku zákonů.

Kolem roku 800 se začalo na našem území usazovat slovanské obyvatelstvo, které postupně vytvářelo větší mocenské celky. Slovany budovaná hradiště sloužila k zajištění pořádku v zemi. V případě ohrožení byla lépe hájitelná, proto se stala bezpečnějším útočištěm pro okolní obyvatele. Současně byla hradiště centrem moci nad přilehlou oblastí a konaly se zde i soudy s provinilci. Kolem hradišť vznikaly soudní okrsky a obvody, ve kterých podléhali lidé pravomoci vládců. V této době byl zákon, či přesněji zvykové právo, v úzkém sepejetí s morálkou a tudíž i s vyznávaným náboženstvím. Oblast práva ovlivňoval i příchod křesťanských misionářů na území dnešních Čech a Moravy. Nejvíce ho ovlivnil příchod věrozvěstů Konstantina a Metoděje v roce 863. Vytvořili nové písmo i jazyk – Staroslověnštinu, Konstantin dokonce upravil a přeložil civilní zákoník “Zakon sudnyj ljudem“. Zákoník obsahoval výčet některých přestupků a zločinů včetně trestů za ně udělovaných. Šlo o pomocný text, který upravoval dosud platné zvyklosti a zákony, které však do té doby neodpovídají duchu křesťanství. Tento předpis zasahoval do všech oblastí lidského života, v oblasti sporů spočívala hlavní změna v tom, že spory nadále neměly být řešeny krevní mstou, ale soudním řízením za účasti svědků.⁵

Tresty udělené za spáchané činy bývaly kruté, pachatele zmrzačovaly a někdy vedli až k usmrcení. Uvěznění provinilce mohly uložit soudy světské (městské, zemské,

⁵ UHLÍK, Jan. *Historie věznění a vězeňství v Čechách : osudy význačných vězněných osobností, prožité ve významných dobách země českých, viděné se zřetelem k vývoji českého vězeňství*. Stráž pod Ralskem : Institut vzdělávání Vězeňské služby v ČR, 2006. 319 s. ISBN 80-239-9417-4.

vrchnostenské, vojenské) nebo soudy církevní. K věznění se používaly městské šatlavy, sklepy domů a radnic nebo dřevěné přístavby využívané zároveň jako městské strážnice nebo skladiště. Dalším druhem vězeňského zařízení byly hladomorny. Tyto prostory měly většinou jen otvor ve stropní klenbě, kterým byl do hladomorny spouštěn nebo svržen odsouzenec k smrti s posledním bochníkem chleba a s džbánem vody. Vězeň měl být utýrán hladem a žízní.

Ve 12. a 13. století zažívalo naše území období přílivu cizího, hlavně německy mluvícího obyvatelstva, což ve svém důsledku ovlivňovalo mnoho dalších oblastí života. Trestní právo ovlivňovali tito zahraniční kolonisté tím, že zakládali kolonie s právními zvyklostmi podle mateřské země. Užívali vlastní práva což mělo časem značný vliv na naše právo, ale v podstatě to po dlouhou dobu znamenalo také existenci několika právních systémů vedle sebe – záleželo vlastně jen na tom, ke kterému právu se daná oblast nebo třeba jen konkrétní město přiklonilo.

2.1.2 Vznik vězeňství

Od 18. stol. se na našem trestním právu projevoval výraznější vliv římského práva a poté také práv městských. Počátky vězeňství v českých zemích můžeme umístit zhruba do poloviny 18. stol. K jeho vzniku přispěly osvícenské názory, které jsou spojeny s odsuzováním krutých výsledků a trestů. Vězeň by měl být napraven (vychován) a nikoli jen potrestán, ale také by se měl připravit na život po propuštění z vězení. Cílem mělo být, aby byl schopen žít se poctivou prací a nevrátil se k trestné činnosti. Při hledání nejvhodnějšího způsobu zacházení s vězni se vyzkoušela řada systémů pro nápravu delikventů. V rámci výchovy byly zavedeny vězeňské školy. Vyučovaly se předměty obecné školy, kreslení, hudba a tzv. národní hospodářství. Nejen výukou, ale také prací byli provinilci napravováni. Možné práce lze rozdělit do třech skupin:⁶

- pro podnikatele - trestanci mohli pracovat pro podnikatele pouze v případě, že nebyl dostatek režijní práce a práce mimo trestnici.

⁶ UHLÍK, Jan. *Historie věznění a vězeňství v Čechách : osudy význačných vězněných osobností, prožité ve významných dobách zemí českých, viděné se zřetelem k vývoji českého vězeňství*. Stráž pod Ralskem : Institut vzdělávání Vězeňské služby v ČR, 2006. 319 s. ISBN 80-239-9417-4.

- režijské práce - sem lze zařadit oprava vězeňských budov, zahradnické a polní práce, vyhotovení kobereců, dřevěných zátek, krabiček pro tabákové továrny, vazba knih, práce truhlářské, krejčovské, obuvnické, činnosti určené pro státní úřady a vojsko.
- práce "kulturní" - tento pojem označoval regulaci říčních toků, opravy silnic, železnic a vodovodů.

Za vykonanou práci nedostávali trestanci mzdu, protože na ni neměli nárok, ale mohli dostat odměnu za splněný denní úkol. Polovina odměny byla určena pro trestance a on s ní mohl nakládat podle svého uvážení - utratit ji v trestnici a pořídit si nějaké věci na přilepšenou (např. mýdlo, papír či knihu) nebo mohl poslat tuto část své rodině. Druhá polovina odměny se ukládala na úrok. Z této částky byly hrazeny případné škody způsobené odsouzeným a v den propuštění mu byl zbytek ušetřených peněz vyplacen.

2.1.3 Období 1. a 2. světové války

První světová válka značně zamíchala s obsazeností věznic. Po roce 1918 si nová Československá republika převzala věznice na svém území do své správy a pomalu začala upravovat vlastní systém. Idea potřeby napravit vězně a zařadit je po propuštění do běžného života našťastí přetrvala. Počátkem 20. let byly však československé věznice značně přeplněné. Odsouzení byli zavíráni ve společných celách, bez ohledu na vážnost spáchaného deliktu. Často docházelo k situacím, kdy prvotrestanci a zkušení recidivisté sdíleli jednu celu. Místo své nápravy se prvotrestanci zdokonalovali ve svých praktikách. Tyto důvody vedli k rozdělování odsouzených podle spáchaných činů a dále ke specializovanosti jednotlivých vězeňských zařízení. Věznice zaváděli odborné přednášky, zaměstnávaly zkušené pedagogy a sociální pracovníky.

Na přelomu 30. a 40. let přinesly snahy o pozvednutí československého vězeňství své ovoce a naše vězeňství konečně dosáhlo úrovně obvyklé v evropských státech a vyspělých zemích. U dozorců docházelo k odbornému vzdělávání, protože v této době bylo ve věznicích zaměstnáno mnoho lidí (např. legionáři, bývalí vojáci a další), kteří neměli praktické zkušenosti a potřebný výcvik. Odborné vzdělávací kurzy, založené po roce 1920, byly zakončeny praktickými zkouškami. Před přijetím do věznice tedy musel dozorce nejprve projít odborným kurzem, zdárně složit zkoušku a osvědčit se také ve zkušební době, která předcházela před jeho definitivním přijetím.

Začátek 2. sv. války přinesl do vězeňství velké změny. Roku 1939 vjely na naše území německé armády a zabraly některé věznice pro své účely. Nový režim měl ovlivnit nejen vězně – jejich počet, skladbu, důvody uvěznění, ale časté byly také změny personální. Obávané gestapo si pro své účely s oblibou zabíralo části věznic, nejhorším příkladem byla Pankrácká věznice, kde vznikla policejní věznice gestapa podléhající přímo centru gestapa v Petschkově paláci, a pak také Špilberk, který se v období války proměnil v kruté vězení s mučírnou a popravištěm. Popraviště bylo zřízeno také v Pankrácké věznici. Další nechvalně známá německá policejní věznice gestapa vznikla v polovině roku 1940 v Terezíně. Terezínskou Malou pevností prošlo během války více než 32 000 vězňů.⁷

2.1.4 Situace po převratu v roce 1948

Bezprostředně po konci války sice docházelo k obnově činnosti některých věznic, v jiných jen k znovupřevzetí částí dříve sloužících okupantům, ale úroveň ve věznicích nebyla taková jako před válkou. Poté, co v roce 1948 převzala moc komunistická strana, začalo StB projevovat stále větší zájem o samostatné vedení vyšetřování tzv. státněbezpečnostních trestných činů. Vyšetřující orgány měly velké pravomoce, avšak aby mohly ovládat celý průběh vyšetřování a být s vyšetřovancem po celou dobu chybělo jediné. Vlastní věznice či nějaké jiné volné prostory. Zrodila se tedy myšlenka založení státněbezpečnostních oddělení. Pro tyto účely využívaly prostory ve stávajících věznicích. Zprvu využívala Státní bezpečnost ve věznicích jen pár cel nebo jedno oddělení. V průběhu roku 1949 došlo k pokroku a do správy StB přecházely celé věznice. Na konci roku 1949 spravovala StB tyto věznice : věznice KV StB Karlovy Vary (kapacita 37 – 60 osob), věznice KV StB Bratislava (kapacita 80 osob), věznice KV StB Košice (kapacita 190 osob), věznice KV StB Brno (kapacita 80 osob), věznice KV StB Jihlava (kapacita 12 osob).

Na konci roku činila kapacita věznic přibližně 1350 osob. K významné změně došlo v roce 1952, kdy přešla všechna vězeňská zařízení pod správu Ministerstva národní bezpečnosti (MNB). V letech 1953 – 1955 začalo ale věznic ubývat a postupně bylo

⁷ UHLÍK, Jan. *Historie věznění a vězeňství v Čechách : osudy významných vězněných osobností, prožité ve významných dobách zemí českých, viděné se zřetelem k vývoji českého vězeňství*. Stráž pod Ralskem : Institut vzdělávání Vězeňské služby v ČR, 2006. 319 s. ISBN 80-239-9417-4.

zrušeno na 150 malých, okresních věznic. V dalších letech ztratily vyšetřovací věznice svoje postavení a byly zařazeny do systému vězeňství pod Správu nápravných zařízení Ministerstva vnitra ČSR.⁸

Věznice budované v 60. letech vznikaly poblíž dolů a továren, které mohly zaměstnávat více osob. K výraznější změně struktury vězňů ve vězeňských zařízeních došlo v roce 1955. Změna složení byla důsledkem odchodu politických vězňů, kteří si odpykali pětileté tresty. Zvýšil se tak podíl odsouzených za kriminální činy. Co se týče pracovní náplně, ta byla poměrně neměnná. Vězni museli pracovat velmi tvrdě, aby splnili vysoce stanovené denní normy. V případě neplnění je čekaly tresty v podobě menšího přidělu jídla nebo uzavření do samovazby. V roce 1958 vydala Hospodářská a sociální rada OSN dokument "Standardní minimální pravidla pro zacházení s vězni". Jde o dokument obsahující pravidla jednotně regulující vězeňskou praxi v co největším počtu zemí. V uvedeném dokumentu bylo jasně vysvětleno, co je považováno za dobrý způsob a praxi zacházení s vězni. Zakazoval používání tělesných, nelidských a ponižujících trestů jako tresty za spáchaní kázeňských přestupků.

Další z etap vývoje vězeňství je období mezi lety 1962 a 1970. Úroveň československého vězeňství byla kritická a zaostávala za vývojem v evropských demokratických státech. Používané výchovné metody byly neúčelné. Jejich funkčnost závisela do značné míry na správné diferenciaci vězňů, se kterou byly neustálé problémy a bylo obtížné najít správné, vyhovující členění. Během vlády KSČ a existence StB a SNB byly nastoleny velmi kruté podmínky věznění. Obvinění byli nuceni k podepsání přiznání tělesným i psychickým týráním. Vyšetřovatelé sami tvořili a upravovali výpovědi, které pak nutili obviněné podepsat.⁹

2.1.5 Konec 20. století

Pádem totalitního režimu došlo k uvolnění velkého tlaku na odstranění justičních nespravedlností. Vězeňský personál se ocitl v tísnivé situaci, kdy již nemohl aplikovat

⁸ TOMEK, Prokop. *Dvě studie o československém vězeňství 1948 - 1989*. 1. Praha : Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu Policie České republiky, 2000. 86 s. ISBN 80-902885-0-2.

⁹ UHLÍK, Jan. *Historie věznění a vězeňství v Čechách : osudy významných vězněných osobností, prožité ve významných dobách zemí českých, viděné se zřetelem k vývoji českého vězeňství*. Stráž pod Ralskem : Institut vzdělávání Vězeňské služby v ČR, 2006. 319 s. ISBN 80-239-9417-4.

předchozí represivní praxi, ale zároveň nebyl schopen přijmout a aplikovat moderní penologické poznatky. Z těchto důvodů proběhla v letech 1990 – 1991 „očista“ vězeňského personálu od osob neschopných se přizpůsobit, kdy bylo z celkového počtu 7500 příslušníků tehdejšího Sboru nápravné výchovy propuštěno 1500 osob. V následujících letech obměna personálu pokračovala a postupně se utvářela Vězeňská služba České republiky. Transformace českého vězeňství byla doprovázena vytvářením nové koncepce, která měla být plně v souladu s mezinárodními konvencemi. Proces její tvorby a realizace byl a i v současné době je označován jako „humanizace českého vězeňství“. Dnes již vidíme, že se přijatou koncepcí daří realizovat, i když ne zcela tím tempem, které předpokládali její zakladatelé.¹⁰

2.2 Funkce a úkoly

2.2.1 Co tvoří vězeňství

Ústředním orgánem státní správy České republiky pro vězeňství, soudy, státní zastupitelství a pro Probační a mediační službu je Ministerstvo spravedlnosti. Úkoly v oblasti státní správy vězeňství a taktéž při řízení zotavoven plní ministerstvo prostřednictvím generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky.¹¹ Vězeňství je soustava útvarů, mezi které patří vazební věznice, věznice a detenční ústavy.

- **Vazební věznice** zabezpečují, aby vazba plnila zákonem stanovený účel, který je uveden v § 67 a § 381 zákona 141/1961 Sb., trestní řád, a dále aby byla vykonána v souladu s právními předpisy. Výkon vazby může být vykonáván buď v klasickém celovém režimu nebo v režimu zmírněném.

- **Věznice** zajišťují, aby byl naplněn účel trestu odnětí svobody a byl vykonán v souladu s právními předpisy. Podle míry vnější ostrahy a zajištění bezpečnosti se rozdělují věznice do 4 základních typů (stupňů) a to: s dohledem (A), s dozorem (B),

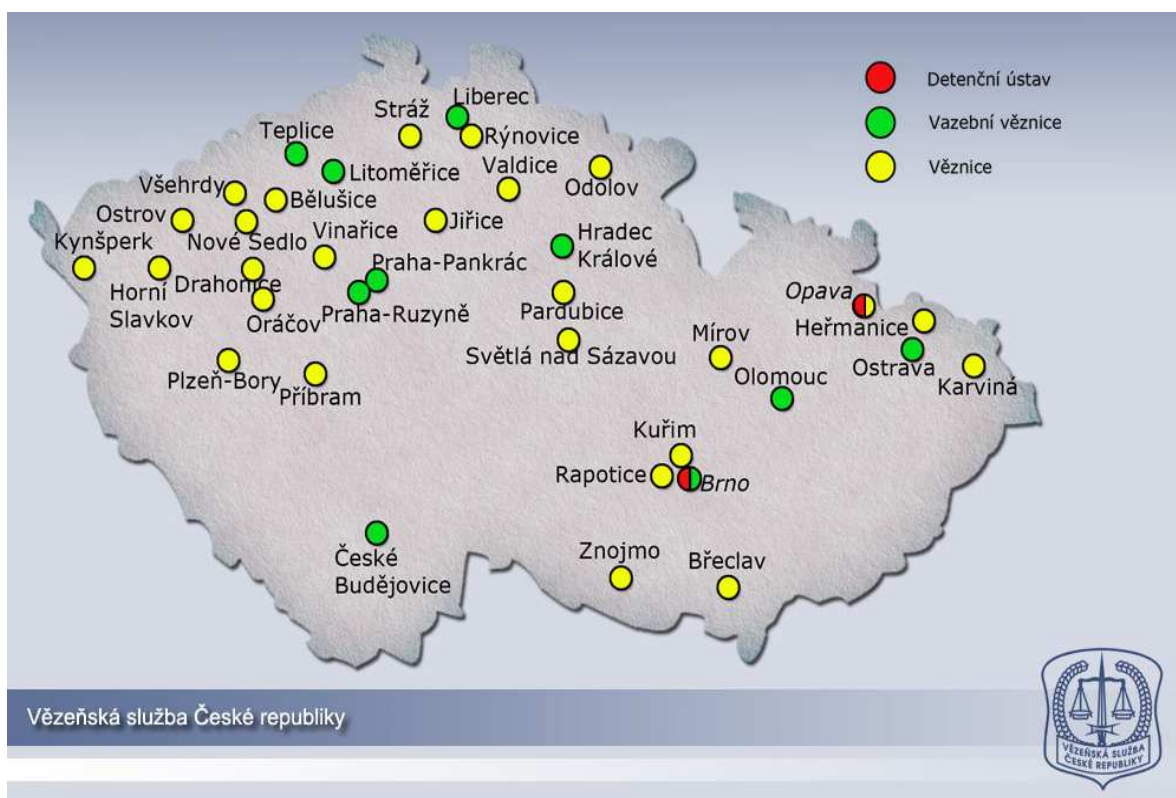
¹⁰ HÁLA, Jaroslav. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. 2. doplněné. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2006. s. 185 s. ISBN 80-86708-30-6.

¹¹ *Justice.cz* [online]. c2010 [cit. 2010-04-20]. Organizační řád. Dostupné z WWW: <<http://portal.justice.cz/justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=2451&d=184430>>.

s ostrahou (C) a se zvýšenou ostrahou (D). Mimo základní typy se zřizují dále zvláštní věznice pro mladistvé a pro ženy.¹²

- **Detenční ústavy** jsou zřizovány pro nebezpečné pachatele a sexuální devianty. Zabezpečovací detence představuje krajní řešení v okamžiku, kdy jiná opatření nepřicházejí v úvahu a bezpečnost společnosti nelze zajistit jinými prostředky. Detenční ústavy jsou spravovány a stráženy Vězeňskou službou ČR (VS), čímž dochází ke snížení nebezpečí útěku osob na minimum.¹³

Na následujícím obrázku si můžete prohlédnout mapu rozmístění věznic, vazebních věznic a detenčních ústavů v ČR.

Zdroj: převzato z *Vězeňská služba České republiky* [online]. c2009 [cit. 2010-04-19]. Mapa věznic, vazebních věznic a detenčních ústavů. Dostupné z WWW: <<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/zakladni-informace-4/mapa-veznic-vazebnich-veznic-a-detencnich-ustavu-cr-5401>>.

Obrázek 1 – Mapa věznic, vazebních věznic a detenčních ústavů ČR

¹² Organizace a řízení Vězeňské služby České republiky : Vazební věznice a věznice. In *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2008*. Praha : Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2009. s. 9-11. Č.j. VS 55/6/2009/50/Všeob/409.

¹³ *Justice.cz* [online]. c2010 [cit. 2010-04-15]. Detenční ústav pro nebezpečné pachatele vznikne ve Vidnavě a v Brně. Dostupné z WWW: <<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=4176&d=169973>>.

2.2.2 Vězeňská služba

Základní úkoly věznic, vazebních věznic a detenčních ústavů jsem již uvedla. Kdo ale zajišťuje, aby tato zařízení správně fungovala a dodržovala zákonem stanovené podmínky pro výkon vazby a výkon trestu odnětí svobody? Když to vezmeme doslova, tak věznice jako budova bude jen obtížně plnit nějaké zadané úkoly. Veškerá zařízení spravuje a střeží Vězeňská služba České republiky. Ve vězeňství je Vězeňská služba tím nejdůležitějším článkem, který zabezpečuje funkci a chod celého systému. Odborné články o vězeňství hovoří v převážné většině o VS a i já nebudu výjimkou a vydám se tímto směrem.

V § 1 z. č. 555/ 1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky, ve znění pozdějších předpisů, nalezneme vymezení pojmu. „Vězeňská služba je ozbrojeným bezpečnostním sborem. Řídí ji generální ředitel Vězeňské služby (dále jen “generální ředitel“), kterého jmenuje a odvolává ministr spravedlnosti (dále jen “ministr“). Generální ředitel odpovídá ministrovi za činnost Vězeňské služby. Vězeňská služba je správním úřadem a účetní jednotkou. Organizačními jednotkami Vězeňské služby jsou generální ředitelství, vazební věznice, věznice a Institut vzdělávání. Generální ředitelství zabezpečuje plnění společných úkolů ostatních organizačních jednotek, které metodicky řídí a kontroluje. V čele vazebních věznic, věznic a Institutu vzdělávání jsou ředitelé, které jmenuje a odvolává generální ředitel.“¹⁴ Obrázek 2 zachycuje organizační strukturu VS.

¹⁴ Česko. Zákon České národní rady o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky. In *Sbírka zákonů*. 1992, 112, 555. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1992/sb112-92.pdf>>.

2.2.3 Úkoly VS

VS plní úkoly podle zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky, ve znění pozdějších předpisů, kde v § 2 nalezneme výčet úkolů, které by měla plnit v rámci své činnosti. Jsou to:¹⁵

- spravuje a střeží vazební věznice, věznice a ústav pro výkon zabezpečovací detence a odpovídá za dodržování zákonem stanovených podmínek výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody
- střeží, předvádí a eskortuje osoby ve výkonu vazby, ve výkonu trestu odnětí svobody a ve výkonu zabezpečovací detence,
- prostřednictvím programů zacházení soustavně působí na osoby ve výkonu trestu odnětí svobody a obdobně i na některé skupiny osob ve výkonu vazby s cílem vytvořit předpoklady pro jejich řádný způsob života po propuštění,
- provádí výzkum v oboru penologie a využívá jeho výsledky a vědecké poznatky při výkonu vazby a při výkonu trestu odnětí svobody,
- zajišťuje pořádek a bezpečnost v budovách soudů, státních zastupitelství a ministerstva spravedlnosti a v jiných místech jejich činnosti a v rozsahu stanoveném tímto zákonem zajišťuje pořádek a bezpečnost při výkonu pravomoci soudů a státních zastupitelství,
- vytváří podmínky pro pracovní a jinou účelnou činnost osob ve výkonu vazby, ve výkonu trestu odnětí svobody a ve výkonu zabezpečovací detence,
- provozuje hospodářskou činnost za účelem zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody, případně i osob ve výkonu vazby,
- vede evidenci osob ve výkonu vazby, ve výkonu trestu odnětí svobody a ve výkonu zabezpečovací detence na území ČR,
- plní úkoly, které pro ni vyplývají z vyhlášených mezinárodních smluv, k jejichž ratifikaci dal Parlament České republiky souhlas a jimiž je Česká republika vázána,

¹⁵ Úkoly VS vychází ze zákona č. 555/1992 Sb., následující body z tohoto zákona vychází, shrnuty byly v *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2008*. Praha : Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2009. 69 s.

- zabezpečuje vzdělávání příslušníků a zaměstnanců Vězeňské služby, které provádí Institut vzdělávání a vzdělávání osob ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody, které provádí Střední odborné učiliště Vězeňské služby,

- poskytuje zdravotní péči osobám ve výkonu vazby, ve výkonu trestu odnětí svobody, ve výkonu zabezpečovací detence a příslušníkům a zaměstnancům vězeňské služby; v případě potřeby zabezpečuje specializovanou zdravotní péči v mimovězeňských zdravotnických zařízeních

- prošetřuje vlastními pověřenými orgány trestnou činnost příslušníků Vězeňské služby; ve spolupráci s Policií České republiky se podílí na předcházení a odhalování trestné činnosti osob ve výkonu vazby, ve výkonu trestu odnětí svobody a ve výkonu zabezpečovací detence

- plní další úkoly podle zvláštních předpisů

3. Analýza kriminality odsouzených

3.1 Pedagogická práce s odsouzenými

3.1.1 Vězeňský personál

Během výkonu trestu přijde odsouzený do styku s mnoha pracovníky Vězeňské služby, kteří zajišťují chod a bezpečnost věznice. Každá pozice má předem danou náplň práce, jsou stanoveny práva a povinnosti pracovníků. Příslušníci vězeňské služby jsou povinni plnit služební povinnosti a úkoly, které pro ně vyplývají ze zákonů a z dalších obecně závazných právních předpisů. Zákon o VS a justiční strážci uvádí v § 6 odst. 2 : „Při provádění služebních zákroků a služebních úkonů je příslušník povinen dbát cti a důstojnosti osob, s nimiž jedná, i své a nepřipustit, aby těmto osobám vznikla bezdůvodná újma a aby případný zásah do jejich práv a svobod překročil míru nezbytnou k dosažení účelu sledovaného služebním zákrokem nebo služebním úkonem.“¹⁶

Kteří pracovníci tedy tvoří vězeňský personál? Uvést můžeme vězeňského dozorce, psychologa, vychovatele, speciální pedagogy, sociální pracovníce, lékaře, duchovní, vychovatele – terapeuty nebo také lektory – instruktory. Každá z těchto pozic je něčím specifická a potřebná pro snazší naplnění cílů zacházení s vězni.

Vězeňský dozorce

Pod tímto pojmem se skrývá osoba, která dohlíží na to, aby vazba či trest odnětí svobody byly vykonávány v souladu s vnitřním řádem konkrétní věznice nebo vazební věznice. Dozorce takto činí všemi zákonnými prostředky a přitom plně respektuje lidskou a občanskou důstojnost vězněných osob.

Vychovatel

Vychovatelé jsou v přímém kontaktu s odsouzenými odpykávající si svůj trest ve věznicích a ve zvláštních odděleních vazebních věznic. Většinou spolupracují s psychology a s jejich pomocí vedou odsouzené k přijetí viny a morální i materiální

¹⁶ Česká republika. Zákon České národní rady o Vězeňské službě a justiční strážci České republiky. In *Sbírka zákonů*. 1992, 112, 555. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1992/sb112-92.pdf>>.

odpovědnosti za spáchaný čin. Při zacházení s vězni mohou používat v souladu se zákonem o výkonu trestu odnětí svobody různé odměny a kázeňské tresty. Vychovatel je jedním z hlavních, nejdůležitějších článků systému zacházení s odsouzeným. Na jeho kvalitách (profesních i lidských) do značné míry záleží úspěšnost procesu změny chování a osobnosti vězně. Vliv má i angažovanost v pedagogickém poslání. Náplní takového pracovníka je motivovat odsouzeného ke změně dosavadního způsobu života, učit ho jak lépe jednat s lidmi nebo jak lépe zvládat určité životní situace. Dělají dozor při návštěvách, provádí namátkové kontroly na pracovištích odsouzených, naslouchají jim a řeší jejich stížnosti a problémy. V jedné publikaci bylo dokonce uvedeno, že: „Vychovatel, to je pedagog, psycholog, sociální pracovník, právník, advokát, úředník, dozorce, zdravotník, terapeut a často i máma a táta v jedné osobě.“¹⁷ Některá z těchto označení jsou možná trochu nadnesená, ale skutečnost je taková, že se občas vyskytnou situace, kdy vychovatel vykonává činnosti psychologa, dozorce či úředníka. Veškeré snahy vedou k tomu, aby každý odsouzený mohl plnit svůj program zacházení.¹⁸

Psycholog

Odborné služby psychologa mohou využít jak vězněné osoby, tak i vězeňský personál. Mezi jeho základní činnosti patří psychologická diagnostika, individuální nebo skupinové psychologické poradenství a psychoterapie. Svou činností může významně ovlivňovat složení vězeňského personálu a přispívá také ke zlepšování psychohygienických podmínek výkonu vazby nebo trestu odnětí svobody. Při větších stavebních úpravách, opravách a změn by se měl k těmto činnostem odborně vyjadřovat, případně některé změny sám navrhopvat. V neposlední řadě může schopný psycholog zastupovat roli určitého pojítka, které umožní propojení v rovině vztahů mezi vězni, personálem nebo vězni a personálem.

¹⁷ MONTGOMERYOVÁ, Eva. Vychovatel : Povolání, nebo poslání?. *České vězeňství* [online]. 2007, č.1, [cit. 2010-02-08]. Dostupný z WWW: <http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/PDF/Ceske%20vezenstvi/2007/cv01-2007.pdf>. ISSN 1213-9297.

¹⁸ HÁLA, Jaroslav. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. 2. doplněné. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2006. s. 185 s. ISBN 80-86708-30-6.

Sociální pracovníce

Sociální pracovníce pracují v přímém kontaktu s vězni. Poskytují sociálně právní informace a poradenství obviněným ve výkonu vazby a odsouzeným ve výkonu trestu odnětí svobody. Při výkonu své činnosti spolupracují sociální pracovníce s pracovníky probační a mediační služby, obecních a městských úřadů, úřadů práce, azylových domů a charit. Tyto pracovníce by měly být odsouzenému nápomocny při určitých činnostech, bohužel občas se tato pomoc zvrhne až v jakési „obsluhování“ vězně. Kdy namísto cíleného vedení k samostatnému řešení vlastních sociálních problémů je vězeň zastoupen pracovníci, která za něj vyřizuje například korespondenci s úřady, institucemi či získává potřebná potvrzení.

Ke skutečnému „usídlení“ oboru sociální pracovník došlo v našem vězeňství teprve nedávno. České právo v sobě nijak neošetřovalo tento pojem až do roku 2007, kdy došlo k nápravě. Byl vydán zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, který definoval standardy oboru, vymezil potřebné vzdělání pro výkon povolání sociálního pracovníka. Práce sociálních pracovníků je stále více využívána, např. i v rámci „programů zacházení“, čímž dochází k postupnému zvyšování vážnosti postavení těchto pracovníků. Získávají také více samostatného profesního prostoru, což je podloženo jejich odborností a vysokým dosahovaným vzděláním.¹⁹

Speciální pedagog

Náplní práce zaměstnance na takovéto pozici je metodické řízení vychovatelů, koordinace činností týmu zpracovávající komplexní diagnózu odsouzeného a jeho program zacházení. Pedagog je i v kontaktu s odsouzenými, a to prostřednictvím vedení některých zájmových kroužků nebo sportovních a jiných akcí.²⁰

¹⁹ HENDRYCH, Igor. Sociální práce : "Popelka" mezi pomáhajícími obory. *České vězeňství* [online]. 2008, č. 1, [cit. 2010-04-15]. Dostupný z WWW: <http://vsqr.actimmy.com/client_data/1/user_files/19/file/PDF/Ceske%20vezenstvi/2008/cv01-2008.pdf>. ISSN 1213-9297.

²⁰ HÁLA, Jaroslav. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. 2. doplněné. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2006. s. 185 s. ISBN 80-86708-30-6.

3.1.2 Aktivity odsouzených

V předešlé části jsem zmínila pojem program zacházení. Co vlastně označuje a jaký je jeho obsah? V jedné větě se dá popsat jako výrazně individualizovaný, časově rozvržený sled vhodných aktivit. Při vytváření dokumentu je nutná kvalitní a pečlivá příprava. Nejprve je zkoumán stav odsouzeného, ve kterém se nachází v době nástupu do výkonu trestu, tedy bio-psycho-socio-duchovní stav. Spolupracují spolu lékař, psycholog, speciální pedagog, sociální pracovníce a občas také duchovní. Výchozí materiál obsahuje informace, jako např:

- základní data o osobě odsouzeného, trestném činu který spáchal a uloženém trestu
- důkladnou anamnézu
- rizika, problémy, obtíže a překážky, které nyní brání budoucímu dobrému návratu vězně do společnosti
- psychologickou charakteristiku odsouzeného, jeho postoje ke spáchanému činu a uloženému trestu
- lékařská doporučení, upozornění na zdravotní rizika ve vztahu k práci, vzdělávání, sportu a jiným aktivitám odsouzeného

Jde o poměrně rozsáhlou zprávu, která detailně monitoruje stav vězně v době nástupu do výkonu trestu a která zároveň obsahuje časový sled vhodných činností vykonávaných odsouzeným v budoucnu. Tyto aktivity by měly vést k dosažení pozitivních změn v chování a osobnosti daného vězně a jsou realizovány v oblastech práce, vzdělávání, aktivit „volného času“, poradenství, terapie.²¹

Práce

Zařazování odsouzených do práce je věc praktikovaná již dávno v minulosti. Nejprve bývali zařazováni do těžkých prací, což bylo vnímáno spíše jako trest za provedený čin. Později s vývojem vězeňství se vyvíjelo i pracovní nasazení jako prostředek pro převýchovu vězně, naučení ho určitému režimu, aby byl schopen se uživit

²¹ HÁLA, Jaroslav. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. 2. doplněné. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2006. s. 185 s. ISBN 80-86708-30-6.

poctivou činností. Vězni si mohli prací trochu přivydělat nebo získat nějaké výhody. I v současné době je pracovní aktivita vězňů chápána jako prostředek přispívající k pozitivním změnám v chování odsouzeného. Cestou získávání konkrétní odbornosti, kvalifikace a potřebných pracovních návyků usiluje zaměstnávání vězňů o přijatelný návrat do společnosti.

Jako mnoho jiných aktivit se také zaměstnávání řídí obecnými a zvláštními právními předpisy. Jedním z nich je zákon č. 169/1999 Sb. Tento zákon pojednává ve svých paragrafech o zaměstnávání a vzdělávání odsouzených, o jejich zařazování do práce, zákazu některých prací, pracovním postavení a podmínkách odsouzených nebo o pracovní odměně. Z předpisů mimo jiné vyplývá, že odsouzený je ve výkonu trestu povinen pracovat, pokud mu byla přidělena práce a je k práci zdravotně způsobilý. To znamená že není uznán dočasně práce neschopným nebo není po dobu výkonu trestu uznán zdravotně nezpůsobilým.

V současnosti se zaměstnanost vězňů pohybuje okolo 60%. Odsouzení mohou být zaměstnáváni jak uvnitř věznice tak i mimo ni. Záleží na možnostech dané věznice a také v jakém režimu výkonu trestu jsou odsouzení umístěni. Velká část vězňů je v režimu s ostrahou, proto je nelze z bezpečnostních důvodů zaměstnávat na práce mimo věznici. Pracovní aktivity odsouzených jsou, jak jsem již uvedla, různé podle věznice. Obecně se Vězeňská služba České republiky orientuje především do oborů: kovovýroba, dřevovýroba, výroba nábytku, šití oděvů, kompletace a balení výrobků, tisk a knižní vazba a praní prádla.²²

Vzdělávání

Je považováno za jeden z klíčových prvků reintegrace odsouzených do společnosti. Vězeňská služba zajišťuje všechny typy vzdělání, a to základní, vyučení v oboru, středoškolské a vysokoškolské. Výuku zajišťuje VS sama nebo ve spolupráci s jinými subjekty. Vzdělávání je realizováno především v rámci výuk Školských vzdělávacích středisek Vězeňské služby ČR. Pobočky mají v sedmi věznicích. Získáním dokladu o zvýšení či získání vzdělání poskytuje odsouzeným větší možnosti uplatnění, jak při pracovním zařazení ve výkonu trestu tak později po propuštění. Lépe se mohou zapojit do

²² HÁLA, Jaroslav. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. 2. doplněné. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2006. s. 185 s. ISBN 80-86708-30-6.

běžného života.²³ Jako příklad zde uvedu Školské vzdělávací středisko Valdice. Jaké nabízí kurzy a jaká je jejich návštěvnost odsouzenými.

Školské vzdělávací středisko Valdice

Výuka dospělých v podmínkách výkonu trestu odnětí svobody je poměrně náročná činnost, která vyžaduje od učitelů pedagogický takt. V první fázi je nezbytné seznámit se s osobními charakteristikami studujících, protože se do kurzů hlásí lidé s různými úrovněmi předešlého vzdělání, s odlišnými povoláními a věkem. O zvýšení vzdělání se totiž neuchází jen mladí, ale i odsouzení již pokročilejšího věku.

Vzdělávání ve střediscích představuje komplexní, systematický a smysluplný program. Působí na odsouzené intenzivně v rozsahu více než 20 hodin týdně, a to po dobu 10 měsíců v roce. Kurz trvá podle délky vzdělávaného oboru až 3 roky. Po úspěšném vykonání závěrečných zkoušek získávají odsouzení doklad. Z něj není patrné, že byl získán ve výkonu trestu odnětí svobody. Absolventi základní školy získají vysvědčení o ukončení kurzu základního vzdělání, absolventi odborných kurzů získají vysvědčení z kurzu a odsouzení absolvující učební obory získávají roční vysvědčení a výuční list.

ŠVS Valdice se v průběhu let propracovalo k poměrně bohatému a vyváženému souboru vzdělávacích programů, ze kterých si zájemci mohou vybrat pro sebe ten nejvhodnější. Nabízené vzdělávací aktivity ve Věznici Valdice:²⁴

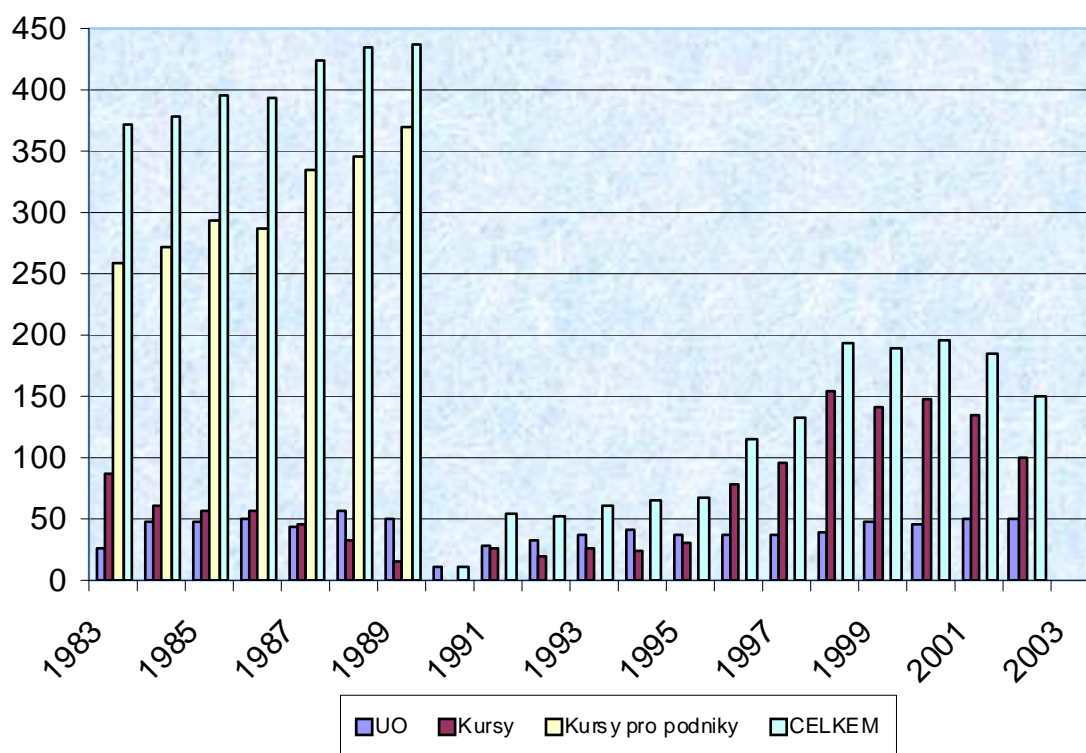
1. Všeobecně vzdělávací kurzy
 - Přípravný kurz
 - Kurz pro doplnění vzdělání poskytovaného základní školou
2. Odborné kurzy
 - Malíř – natěrač
 - Knihař
 - Svářeč (plyn, CO, elektrika)
3. Kurzy výpočetní techniky

²³ HÜTTNEROVÁ, Radoslava. Zaměstnávání vězňených osob v České republice. *České vězeňství* [online]. 2007, č. 3, [cit. 2010-02-13]. Dostupný z WWW: <http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/PDF/Ceske%20vezenstvi/2007/cv03-2007a.pdf>. ISSN 1213-9297.

²⁴ *Vězeňská služba České republiky* [online]. c2009 [cit. 2010-01-22]. Vzdělávání odsouzených. Dostupné z WWW: <<http://www.vscr.cz/veznice-valdice-95/vykon-vezenstvi-366/zamestnavani-odsouzenych-1305/>>.

- Základy výpočetní techniky
- MS Office - Excel
- 4. Jazykové kurzy
 - Anglický jazyk
 - Německý jazyk
 - Český jazyk pro cizince
- 5. Učební obory
 - Obrábění kovů
 - Obráběč kovů
- 6. Maturitní studium
 - Ekonomika a podnikání – Podnikatel
 - Gymnázium

Na níže uvedeném grafu je zaznamenán vývoj počtu odsouzených zařazených ke studiu v daném ŠVS

Zdroj: převzato z *Vězeňská služba České republiky* [online]. c2009 [cit. 2010-01-22]. Statistiky a údaje.

Dostupné z WWW: <<http://www.vscr.cz/veznice-valdice-95/statistiky-a-udaje-365/>>.

Graf 2 - Vývoj počtu zařazených žáků ke studiu ve ŠVS Valdice

Aktivity „volného času“

Tento pojem zahrnuje činnosti, které může odsouzený vykonávat v době svého volna. Což je doba začínající příchodem ze zaměstnání na ubytovací prostor a končící večerkou. U vězňů nezařazených do práce tvoří volný čas prakticky celý den, a to od pondělí do neděle. K takovýmto aktivitám patří sport, umění, různé zájmové kroužky nebo navštěvování vězeňské knihovny. Mezi odsouzenými je poměrně oblíbený sport, kdy mohou chodit do posilovny nebo provozovat některé kolektivní sporty. Uměním je myšleno věnování se hudbě, výtvarnému umění a jiné tvůrčí činnosti, literatuře.

Poradenství a terapie

Do oblasti poradenství a terapie přispívá svým podílem více skupin zaměstnanců. Nejde pouze o sociální pracovníky či psychology, ale spadají sem také vychovatelé, dozorcí a vychovatelé – terapeuti. V určitých situacích a na různé problémy jsou potřeba specializace jednotlivých oborů, jejich pracovní aktivity s odsouzeným se ale vzájemně prolínají. Pracovníci se snaží u člověka ve výkonu trestu probudit svědomí, aby si uvědomil protiprávnost a vážnost svého činu. Je třeba, aby uznal vinu a chápal odpovědnost za spáchaný čin a podle toho přijal důsledky. Ať toto dokáže u odsouzeného vyvolat nebo ne, pracovníci se přesto snaží, s člověkem pracují a doufají v budoucí změnu k lepšímu. Nikoho neodsuzují předčasně, ani vlastně nesmí. Nejsou zde pro odsuzování druhých, ale kvůli pomoci jim změnit se a napravit k lepšímu.²⁵

3.2 Charakteristika odsouzených

V této části bakalářské práce se zaměřím na vývoj stavů odsouzených osob v letech 2004 – 2009 z pohledu různých kritérií, a to:

1. dle počtu vězňů národnosti české
2. dle počtu vězňů cizí národnosti
3. dle dosaženého stupně vzdělání
4. dle věku odsouzených
5. recidiva

²⁵HÁLA, Jaroslav. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. 2. doplněné. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2006. s. 185 s. ISBN 80-86708-30-6.

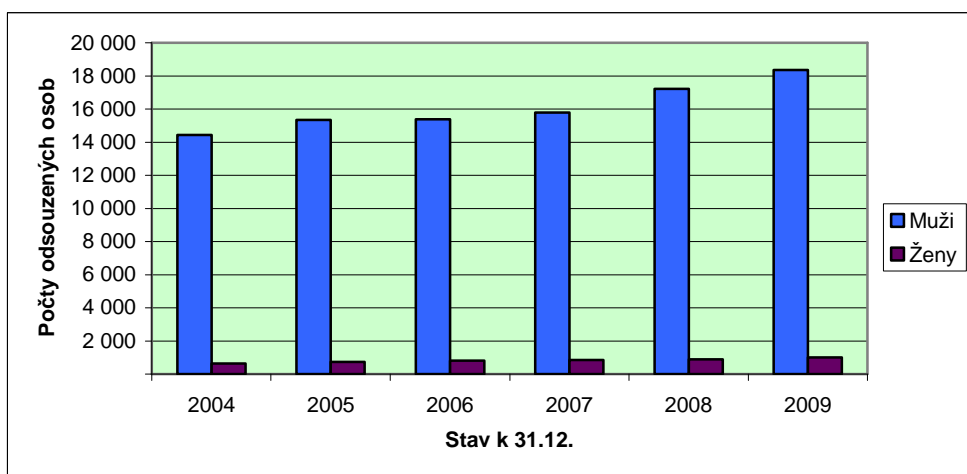
1. Vývoj stavu odsouzených osob

Tab. 1 – Stav odsouzených osob v letech 2004 - 2009

Odsouzení	Stav k 31.12.					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Muži	14 437	15 336	15 376	15 792	17 209	18 367
Ženy	637	741	803	855	891	1 007
Celkem	15 074	16 077	16 179	16 647	18 100	19 374

Zdroj: přepracováno z Vývoj stavu odsouzených : v letech 1999 - 2009. In *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2009*. Praha : Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2010. s. 59. Č. j. VS 55/2/2010-50/Všeob./401.

Hodnoty z tabulky jsou znázorněny v následujícím grafu. Z tohoto grafu vyplývá, že počty odsouzených mužů i žen ve sledovaných letech neklesaly, ale naopak měly stoupající tendenci. Již v prvním bodě zkoumání jsme se přesvědčili, že kriminalita postupně narůstala.

Zdroj: vlastní zpracování podle tab. 1

Graf 3 - Vývoj počtu odsouzených osob v letech 2004 - 2009

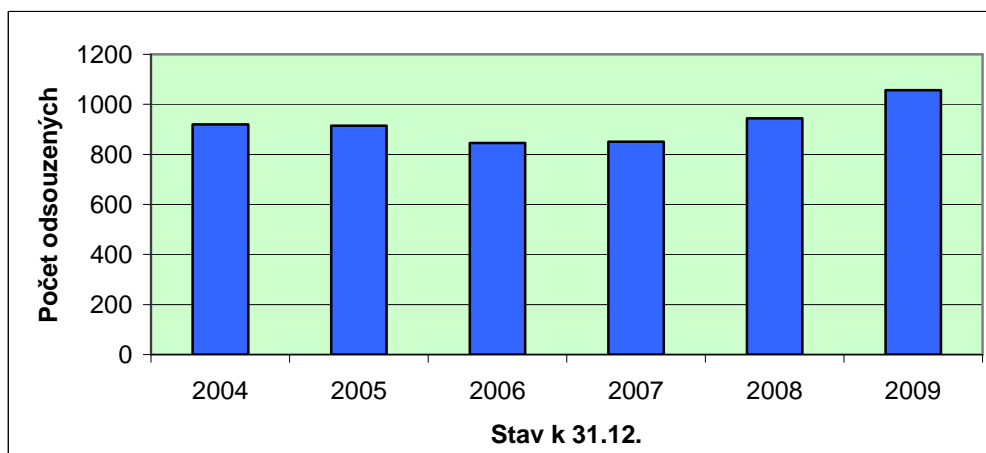
2. Počty vězňů cizí národnosti

Tab. 2 – Vývoj počtu odsouzených cizinců v letech 2004 - 2009

Odsouzení	Stav k 31.12.					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	920	915	846	851	944	1057

Zdroj: přepracováno podle Počty cizinců ve vazebních věznicích : Vývoj stavu obviněných a odsouzených cizích státních příslušníků v letech 1999-2009. In *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2009*. Praha : Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2010 [cit. 2010-04-16]. Dostupné z WWW: <http://vs-cr.cz/client_data/1/user_files/19/file/spravni/statistiky/Statistické%20ročenky/Ročenka%202009.pdf>.

V dalším grafu můžeme sledovat počet cizinců podílejících se na kriminalitě na našem území. Tento graf nám ukazuje, že míra trestných činů páchaných cizinci je v posledních letech stoupající. Oproti předchozím rokům došlo v roce 2009 k výraznému nárůstu.

Zdroj: vlastní zpracování podle tab. 2

Graf 4 – Vývoj počtu odsouzených cizích státních příslušníků v letech 2004 – 2009

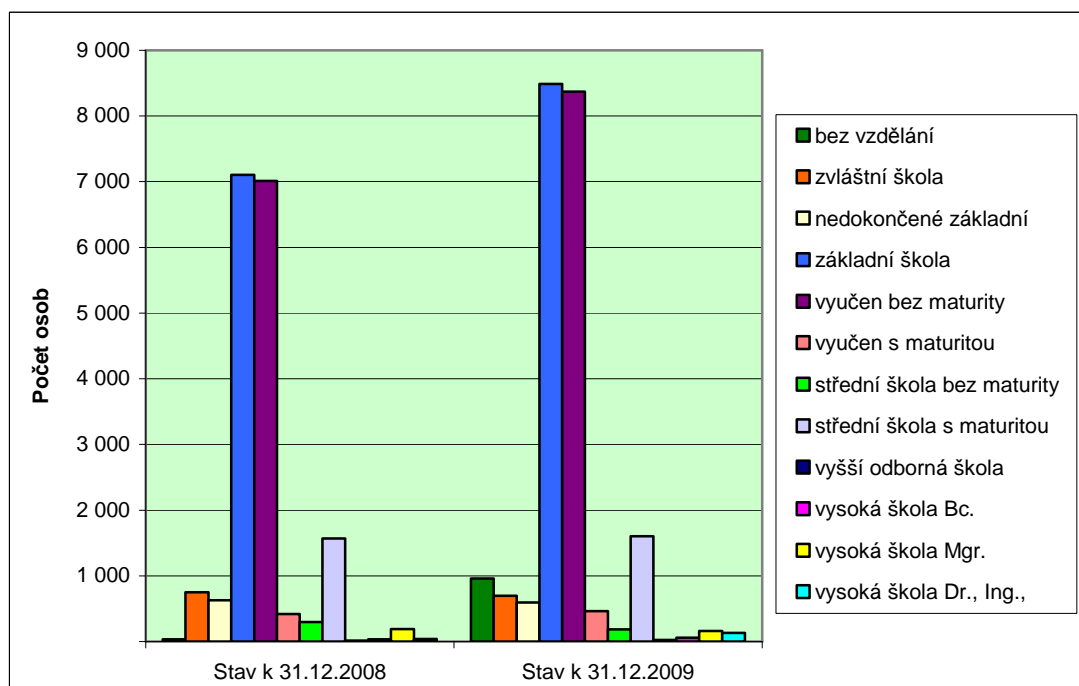
3. Dosažený stupeň vzdělání odsouzených osob

U tohoto kritéria nebudu v grafu z důvodu vyššího množství dat a lepší přehlednosti rozlišovat muže a ženy. Hodnoty jsou uvedeny pouze za roky 2008 a 2009, neboť materiály mně přístupné z let 2004 až 2007 s tímto rozlišením nepracují.

Tab. 3 – Složení odsouzených podle dosaženého stupně vzdělání v letech 2008 a 2009

Vzdělání	Stav k 31.12.2008				Stav k 31.12.2009			
	Muži	Ženy	Celkem	%	Muži	Ženy	Celkem	%
bez vzdělání	28	7	35	0,19%	928	31	959	4,41%
zvláštní škola	711	41	752	4,15%	655	42	697	3,21%
nedokončené základní	584	46	630	3,48%	549	46	595	2,74%
Základní škola	6 677	427	7 104	39,25%	7 924	565	8 489	39,06%
vyučen bez maturity	6 815	198	7 013	38,75%	8 120	249	8 369	38,51%
vyučen s maturitou	407	13	420	2,32%	451	14	465	2,14%
střední škola bez maturity	266	32	298	1,65%	147	39	186	0,86%
střední škola s maturitou	1 462	105	1 567	8,66%	1 464	138	1 602	7,37%
vyšší odborná škola	14	3	17	0,09%	20	3	23	0,11%
vysoká škola Bc.	29	4	33	0,18%	51	8	59	0,27%
vysoká škola Mgr.	177	13	190	1,05%	143	16	159	0,73%
vysoká škola Dr., Ing.,	39	2	41	0,23%	125	6	131	0,60%
Celkem	17 209	891	18 100	100,00%	20 577	1 157	21 734	100,00%

Zdroj: přepracováno podle Statistických ročenek Vězeňské služby za roky 2008 a 2009 [10] [11]

Zdroj: vlastní zpracování podle tab. 3

Graf 5 – Složení počtu odsouzených osob podle dosaženého stupně vzdělání v letech 2008 – 2009

Z dané tabulky a grafu nám vyplynulo, že nejvíce trestných činů páchají osoby se základním vzděláním a lidé vyučení bez maturity. Osobně se domnívám, že značný výkyv u lidí se základní školou a s vyučením bez maturity spočívá v tom, že mají těžší pozici při shánění zaměstnání. Často vykonávají práce za nejnižší mzdu, ze které mohou těžko vyžít a uhradit náklady potřebné pro běžný život. Šance na lepší práci a s tím spojenou vyšší životní úroveň se pro ně stává nedostupnou. Vzdělání není ale jediným faktorem, svůj podíl zde hraje hlavně rodinné zázemí a výchova. Bezvýchodnost této situace je poté možná jen krůčkem k překročení tenké hranice zákona.

Ve výkonu trestu dostávají tito lidé šanci dodělat si vzdělání. Vězeňské programy nabízí možnost rozšíření vzdělání od výučních listů až po maturity. Je na rozhodnutí každého, zda tuto šanci využije. Tabulka, která následuje, zachycuje návštěvnost kvalifikačních kurzů.

Tab. 4 – Zvyšování kvalifikace odsouzených v letech 2004 – 2009 (část 1.)

Druh kvalifikace	Rok					
	2004		2005		2006	
	dospělí	mladiství	dospělí	mladiství	dospělí	mladiství
získali střední vzdělání	83	20	100	4	83	8
studující	219	42	189	44	207	24
zvýšili si kvalifikaci v kurzech	888	20	886	109	544	119
Celkem	1 190	82	1 175	157	834	151

Tab. 4 – (část 2.)

Druh kvalifikace	Rok					
	2007		2008		2009	
	dospělí	mladiství	dospělí	mladiství	dospělí	mladiství
získali střední vzdělání	94	5	87	9	83	10
Studující	212	22	355	24	295	47
zvýšili si kvalifikaci v kurzech	521	87	700	71	609	83
Celkem	827	114	1 142	104	987	140

Zdroj: přepracováno podle Statistických ročenek Vězeňské služby za roky 2004, 2006 – 2009 [7] - [11]

Jak je možné vidět z přiložené tabulky, nabízenou možnost dále si zvyšovat vzdělání není odsouzenými mnoho využívána. V průběhu sledovaných let pozorujeme spíše menší zájem. Těžko říci, co je příčinou, ze strany vězeňské služby je nabídka studia pestrá.

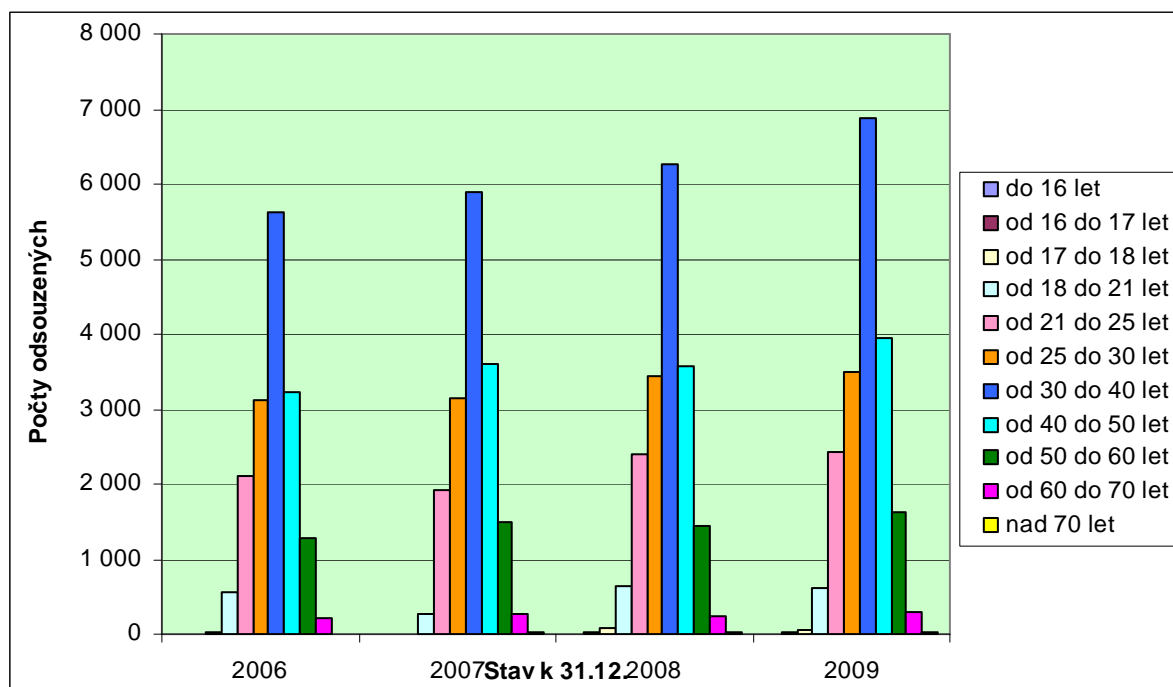
4. Složení odsouzených podle věku

Při bližším prozkoumání údajů o věku odsouzených docházíme k závěru, že nejvíce trestných činů se dopouští pachatelé ve věku od 30 do 50 let. Jde o lidi v nejproduktivnějším věku.

Tab. 5 – Věkové složení odsouzených za roky 2006 - 2009

Věk	Rok			
	2006	2007	2008	2009
do 16 let	1	0	9	1
od 16 do 17 let	6	0	36	16
od 17 do 18 let	26	11	67	49
od 18 do 21 let	567	277	631	621
od 21 do 25 let	2 117	1 932	2 389	2 425
od 25 do 30 let	3 110	3 134	3 433	3 501
od 30 do 40 let	5 626	5 898	6 257	6 880
od 40 do 50 let	3 220	3 596	3 586	3 938
od 50 do 60 let	1 286	1 503	1 439	1 629
od 60 do 70 let	208	280	238	297
nad 70 let	12	16	15	17
Celkem	16 179	16 647	18 100	19 374

Zdroj: přepracováno ze Statistických ročenek za roky 2006 – 2009 [8]-[11]

Zdroj: vlastní zpracování podle tab. 5

Graf 6 – Věkové složení odsouzených

5. Recidivisté

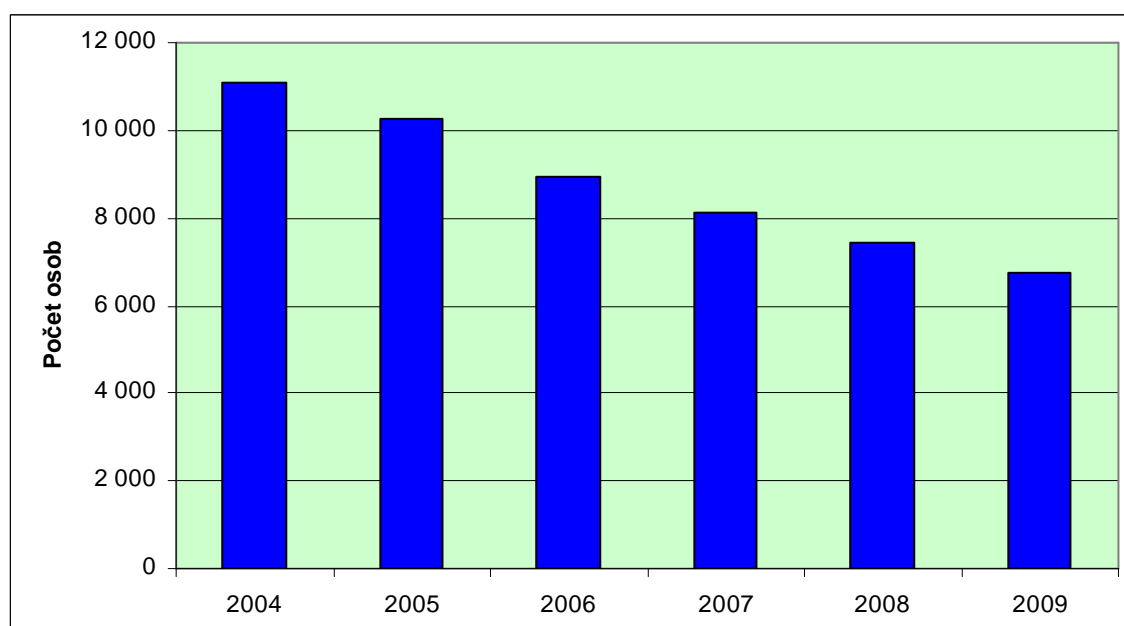
Recidiva je v obecném slova smyslu opakování určitého jevu či určitého chování. V oblasti trestního práva rozumíme pojmem opakované páchaní trestné činnosti přes předchozí odsouzení. Recidivistou se pak rozumí pachatel, který se znovu dopouští trestného činu, i když již v minulosti byl pro trestný čin odsouzen. Recidivu dělíme na:

- obecnou (pachatel se dopouští trestných činů různého charakteru)
- speciální (pachatel se opakovaně dopouští trestné činnosti stejného typu)²⁶

Tab. 6 – Počty odsouzených recidivistů během let 2004 - 2009

Počet osob	Roky					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	11 096	10 273	8 941	8 144	7 421	6 738

Zdroj: vlastní zpracování

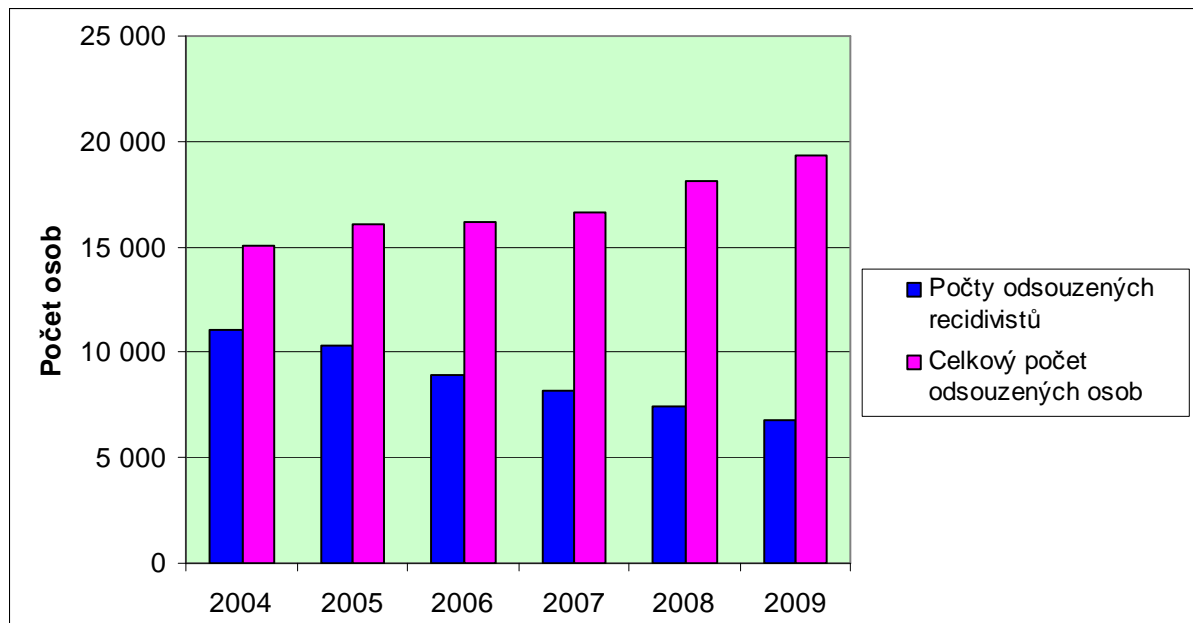

Zdroj: vlastní zpracování podle tab. 6

Graf 7 – Vývoj počtů odsouzených recidivistů v letech 2004 – 2009

V porovnání s celkovým počtem odsouzených pozorujeme, že oproti narůstajícím číslům vězňů počty odsouzených recidivistů mírně klesají.

²⁶ *Trestni-rizeni.com : Trestní právo pro laiky* [online]. c2009-2010 [cit. 2010-04-19]. Recidivista. Dostupné z WWW: <<http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/recidivista>>.

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z tab.1 a tab. 6

Graf 8 – Porovnání celkového počtu odsouzených osob s počtem odsouzených recidivistů

3.3 Prevence kriminality

Prevence kriminality je definována jako ofenzivní strategie boje s trestnou činností. Prevence kriminality je součástí trestní politiky. Zahrnuje soubor nerepresivních opatření, což zahrnuje veškeré aktivity vyvíjené státními, veřejnoprávními, ale také soukromoprávními subjekty. Opatření mají předcházet páčání kriminality a snižovat obavy z ní. Dále sem spadají aktivity, jejich cílem je zmenšování rozsahu a závažnosti kriminality a zároveň jejich následků. Toho může být dosaženo:

- omezením kriminogenních příležitostí
- působením na potenciál pachatele
- působením na oběti trestného činu

Struktura prevence

Sociální prevence

- zahrnuje aktivity, které mají vliv na proces socializace a sociální integrace
- aktivity zaměřené na změnu nepříznivých společenských a ekonomických podmínek
- je součástí sociální politiky a její efektivita se dá jen velmi obtížně statisticky a ekonomicky měřit

Situační prevence

- vychází ze zkušeností, které říkají, že určité druhy kriminality se objevují v určité době, na určitých místech a za určitých okolností
- snaží se minimalizovat kriminogenní podmínky, a to prostřednictvím režimové, fyzické a technické ochrany
- úspěšnost této prevence, ač je vysoká, je podmíněna správnou volbou opatření a volbou finančních a personálních prostředků, které jsou do ní vkládány ²⁷

Prevence viktimmnosti a pomoc obětem trestných činů

- viktimmnost (disponovanost jedince nebo skupiny osob stát se obětí trestného činu)
- vychází z konceptů bezpečného chování, diferencovaného s ohledem na různé kriminální situace a psychickou připravenost ohrožených osob
- jde o individuální a skupinové zdravotní, psychologické a právní poradenství
- obsahuje také trénink v obranných strategiích a propagaci technických možností ochrany před trestnou činností
- podle míry ohrožení na úrovni primární, sekundární a terciární využívá předešlých metod

Způsob organizování prevence

Prevence je v našem státě organizována na 3 úrovních:

- **meziresortní úroveň** - základ spolupráce spočívá ve vytváření preventivní politiky vlády ve vztahu k tradiční kriminalitě a v koordinaci preventivních činností jednotlivých resortů
- **resortní úroveň** - jednotlivé programy prevence vychází z věcné působnosti ministerstev, obohacují jejich každodenní činnosti o nové prvky a přístupy
 - ovlivňují tvorby příslušných legislativ
- **místní úroveň** - podstatou systému na této úrovni je optimální rozložení působnosti v oblastech sociální a situační prevence

²⁷ *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2010 [cit. 2010-04-22]. Bezpečnost a prevence. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/prevence-169232.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>>.

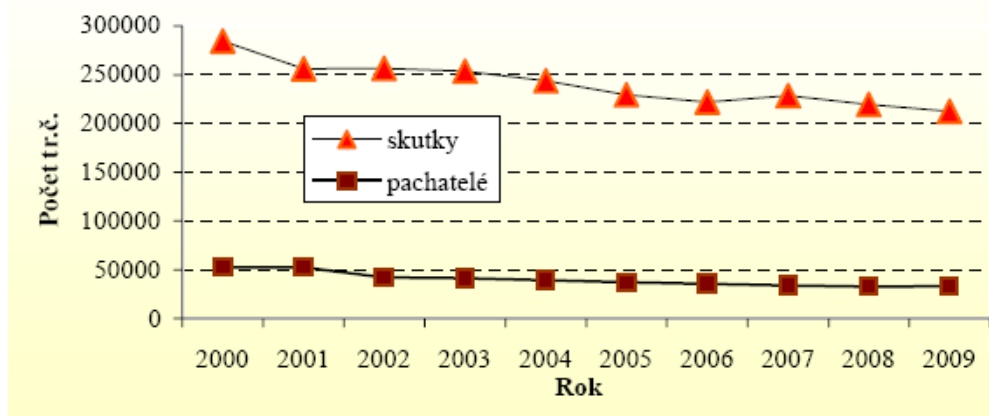
- v prevenci vykonávají činnosti orgány veřejné správy, policie, nevládní organizace a instituce působící v obcích²⁸

3.3.1 Prevence v praxi v roce 2009

1. Majetkové trestné činy

V roce 2009 bylo na území České republiky zjištěno 212 168 trestných činů, objasněno jich bylo 38 285 a objasněnost proto dosahovala pouhých 18 %. Celkový počet krádeží vloupáním zjištěný v roce 2009 byl celkem srovnatelný s rokem 2008. Počet skutků vzrostl o 1 467. Dále mírně vzrostl počet vloupání do bytů a do obchodů (o 349 činů a 354 činů). Míra krádeží prostých se snížila, avšak oproti tomu došlo k nárůstu kapesních krádeží, a to o 453 činů. Nejčastějším trestným činem jsou krádeže motorových vozidel a věcí z automobilů. V roce 2009 došlo k jejich poklesu oproti roku 2008.

Další složku krádeží tvoří krádeže a podvody páchané na seniorech. Touto trestnou činností se často zabývají olašští Romové, kteří pochází z ČR, ale také ze Slovenské republiky. Vývoj majetkové kriminality zaznamenává graf 8.

Zdroj: převzato z Majetková kriminalita. In *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2009*. Praha : Ministerstvo vnitra ČR, 2010 [cit. 2010-04-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-situace-dokumenty.aspx>>.

Graf 9 – Vývoj majetkové trestné činnosti v ČR v letech 2000 – 2009

²⁸ Ministerstvo vnitra České republiky [online]. c2010 [cit. 2010-04-19]. Bezpečnost a prevence. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/prevence-169232.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>>.

Opatření

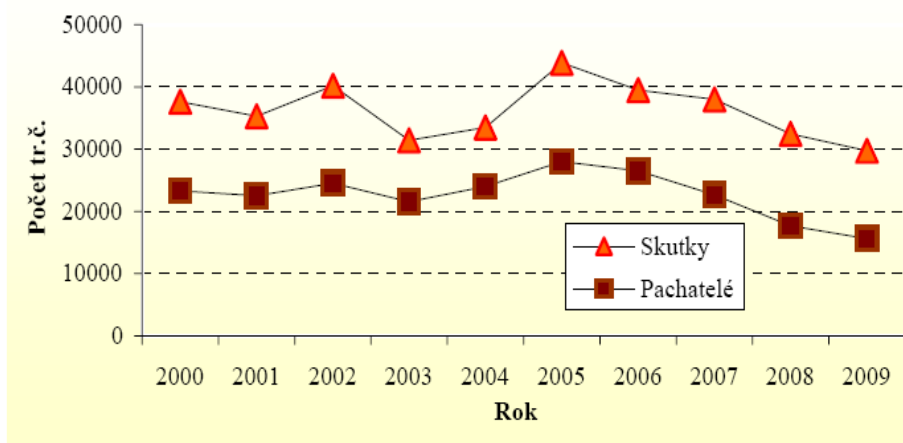
Špatná situace v oblasti krádeží motorových vozidel byla důvodem vzniku Národní platformy subjektů zapojených do řešení problematiky odcizených vozidel, která byla zřízena na Ministerstvu vnitra. Národní platforma plnila v roce 2009 harmonogram úkolů. Proti krádežím a podvodům páchaných na seniorech vyhlásila Policie ČR již v roce 2008 bezpečnostní opatření „Senior“ k rozpracovávání dané trestné činnosti, která trvá i v roce 2010. Ministerstvo kultury (MK) pokračuje v plnění programu Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví, na zabezpečení uvolnilo dotace 20 mil. Kč, které stačily k zabezpečení 114 objektů.²⁹

2. Hospodářská kriminalita

V loňském roce bylo zjištěno 29 774 hospodářských trestných činů. Jejich objasňenost byla 46,7 %, tedy 13 906. Hospodářská kriminalita zaznamenala pokles o 8,3 % oproti roku 2008 a tím byla nejnižší za posledních 10 let. Počty úvěrových podvodů a zpronevěr se snížil (o 2 067 a o 2 993 činů) stejně tak jako výskyt trestného činu zkrácení daně, který se snížil o 574 činů. Nárůst byl zachycen u trestného činu padělání a pozměňování peněz.

Hospodářské trestné činy tvoří přibližně desetinu všech spáchaných trestných činů. Mezi nejčastější patří delikty pojistné a úvěrové podvody ve všech formách, zkrácení daně, poplatku a pletichy při veřejné soutěži a veřejné dražbě.

²⁹ Majetková kriminalita. In *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2009*. Praha : Ministerstvo vnitra ČR, 2010 [cit. 2010-04-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-situace-dokumenty.aspx>>.

Graf 10 - Vývoj hospodářských trestných činů v ČR v letech 2000 - 2009

Zdroj: převzato z *Hospodářská kriminalita. In Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2009*. Praha : Ministerstvo vnitra ČR, 2010 [cit. 2010-04-19].
Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-situace-dokumenty.aspx>>.

Opatření

Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV (ÚOKFK) je útvar příslušný k ochraně ekonomických zájmů EU v oblasti trestných činů při čerpání evropských dotací. V roce 2009 pokračoval v mezinárodní spolupráci a jeho pracovníci jsou zapojeni do čtyř analytických pracovních souborů. V mezinárodní spolupráci pokračuje také Policie ČR, která je zapojena do mezinárodní informační sítě, která sdružuje orgány zabývající se zajišťováním výnosů z trestné činnosti CARIN (Camden Zaset Recovery Inter-agency Network). V rámci Rady Evropy se podílí Policie ČR na činnosti výboru MONEYSVAL, a to v oblasti praní peněz.³⁰

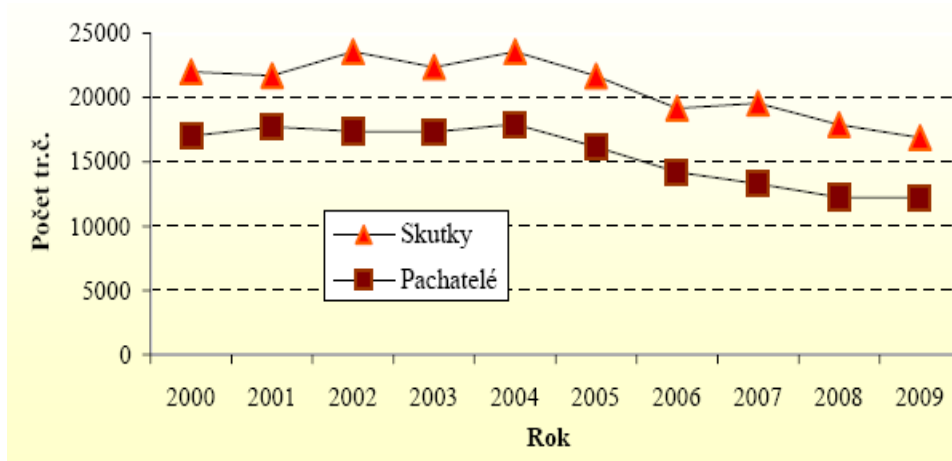
3. Kriminalita násilných trestných činů

Počet zjištěných násilných trestných činů dlouhodobě klesá, tento vývoj pokračoval i v roce 2009 kdy bylo zjištěno 16 887 skutků. Objasněno bylo celkem 10 951 trestných činů a objasněnost se dostala na 64,8%.

Množství vražd se snížilo oproti roku 2008 o 21 na 181 vražd. Počet loupeží byl překvapivě stejný jako v roce 2008. Narůstá počet loupeží na finančních institucích a tzv. pouličních loupeží. K poklesu došlo u trestných činů týrání osoby žijící ve společném

³⁰ *Hospodářská kriminalita. In Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2009*. Praha : Ministerstvo vnitra ČR, 2010 [cit. 2010-04-19].
Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-situace-dokumenty.aspx>>.

obydlí, trestných činů nebezpečné vyhrožování a úmyslné ublížení na zdraví. Celkem 3 089 skutků bylo spácháno se zbraní, ve 14 případech byla použita výbušnina a v 387 případech bylo zjištěno nedovolené ozbrojování.

Zdroj: převzato z Násilná kriminalita. In *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2009*. Praha : Ministerstvo vnitra ČR, 2010 [cit. 2010-04-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-situace-dokumenty.aspx>>.

Graf 11 – Vývoj násilné kriminality v letech 2000 – 2009

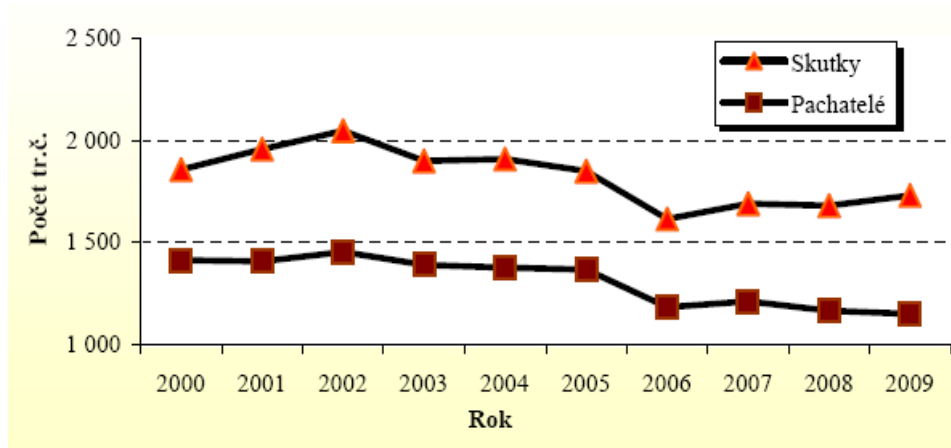
Opatření

V roce 2009 byl vyhlášen zánik trestnosti nedovoleného ozbrojování, přičemž bylo policii odevzdáno celkem 7 901 zbraní. Na zvýšení pocitu bezpečnosti občanů je zaměřena řada průběžných preventivních programů.³¹

4. Mravnostní kriminalita

Mravnostních trestných činů bylo zjištěno 1 730 a objasněno 1 239. Mezi mravnostní trestné činy můžeme zahrnout ty, které jsou nebo mohou být spáchány se sexuálním podtextem. Tyto kriminální činy jsou závažné i tím, že ohrožují poškozené osoby a mimo to narušují i vztahy mezi lidmi. Konkrétně sem patří pohlavní zneužívání, znásilnění a šíření pornografie. U té jsme zaznamenali nárůst na 157 skutků. Počet znásilnění se mírně snížil oproti roku 2008 zhruba o 49 činů.

³¹ Násilná kriminalita. In *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2009*. Praha : Ministerstvo vnitra ČR, 2010 [cit. 2010-04-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-situace-dokumenty.aspx>>.

Zdroj: převzato z Mravnostní kriminalita. In *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2009*. Praha : Ministerstvo vnitra ČR, 2010 [cit. 2010-04-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-situace-dokumenty.aspx>>.

Graf 12 – Průběh mravnostní kriminality v ČR v letech 2000 – 2009

Opatření

V roce 2009 uskutečnila Policie ČR akci s názvem VILMA, která měla celostátní rozsah a měla za účel odhalit síť osob přechovávajících a šířících dětskou pornografii na Internetu. Již v roce 2008 vláda schválila Národní strategii prevence násilí na dětech v ČR na období 2008-2018. Cílem strategie je zvýšit ochranu dětí před všemi formami interpersonálního násilí, a to na úrovni místní, regionální, národní i mezinárodní. V polovině roku 2009 byl vládou schválen Národní akční plán realizace Národní strategie prevence násilí na dětech v ČR na období let 2009 a 2010.³²

5. Nelegální migrace

Nelegální migrace přes vnější schengenskou hranici

Celkem 190 osob bylo v roce 2009 odhaleno při nelegální migraci přes vnější schengenskou státní hranici ČR. 146 osob bylo zachyceno při vstupu do ČR a 44 osob při opouštění země.

³² Mravnostní kriminalita. In *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2009*. Praha : Ministerstvo vnitra ČR, 2010 [cit. 2010-04-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-situace-dokumenty.aspx>>.

Nelegální pobyt

V této kategorii bylo v minulém roce nahlášeno 4 267 osob. Z toho 3 384 osob bylo většinou zadrženo při kontrolní činnosti orgány cizinecké policie. 20,2 % osob bylo odhaleno při výjezdu z republiky na letištních hraničních přechodech a 32,2% se dobrovolně přihlásilo. Nejvíce nelegálně pobývajících cizinců bylo z Ukrajiny (1 502 osob), Vietnamu (389 osob), Ruska (376 osob), Mongolska (253 osob) a Slovenska (224 osob).

V roce 2009 vzrostl počet osob, kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění, celkové číslo činilo 3 064 osob. Rozhodnutí o vyhoštění bylo nejčastěji vydáváno z důvodů porušování pobytového režimu a neuposlechnutí předchozího rozhodnutí o správním vyhoštění. Zaevidováno bylo také 197 osob, které napomáhaly k nelegální migraci. Z nich bylo 88 osob občany České republiky. Spadají sem činnosti jako napomáhání formou fiktivních sňatků, účelového otcovství, obstarávání padělaných dokumentů nebo umožnění nedovoleného překročení státní hranice.

Opatření

V oblasti integrace cizinců se Ministerstvo vnitra zaměřilo na síť regionálních integračních center. Spolu s magistráty měst podpořilo ministerstvo realizaci tzv. emergenčních projektů ke zmírnění napětí mezi cizinci a majoritní společností. Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci vypracovalo analýzu, ve které byla identifikována bezpečnostní rizika spojená s propouštěním zahraničních pracovníků. Analýza se stala také součástí materiálu přijatého vládou, který má za cíl poskytnout pomoc cizincům v nouzi a zároveň zajistit bezpečnost a pořádek. Dále realizovalo Ministerstvo vnitra 2 projekty dobrovolných návratů státních příslušníků třetích zemí. V průběhu roku pokračovala také činnost Meziresortního orgánu pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců a úřady práce prováděly v této oblasti kontroly.³³

³³ Nelegální migrace. In *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2009*. Praha : Ministerstvo vnitra ČR, 2010 [cit. 2010-04-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-situace-dokumenty.aspx>>.

3.4 Shrnutí a posouzení poznatků

Předchozí podkapitoly nám přinesly řadu informací, které by se daly shrnout následovně.

- **Počet odsouzených** je za námi sledované období **mírně rostoucí**. V roce 2009 se celkové číslo uvězněných osob vyšplhalo na 19 374, což je o téměř 4000 více, než bylo v roce 2004.

- Stejně jako počty odsouzených **rostou i počty odsouzených cizích státních příslušníků**. Vývoj je rostoucí až na rok 2006, kdy došlo k mírnému poklesu.

- Mezi vězni výrazně **převažuje** skupina se **základním vzděláním** a s **vyučením bez maturity**. Každá z těchto dvou skupin tvoří téměř 40% vězňů, dohromady tedy téměř 80% vězňů má pouhé základní vzdělání a vyučení bez maturity. Jsou to lidé, kteří nemají moc velké šance získat na trhu práce dobré a hlavně dobře placené pracovní místo. Bohužel o zvyšování kvalifikace během výkonu trestu nemá příliš velká část z nich zájem.

- Při analýze věkového složení zjišťujeme, že opět výrazně **převažuje** jedna skupina, a to osoby ve **věku od 30 do 40 let**.

- **Mírný pokles** za posledních 6 let zaznamenáváme u počtů **odsouzených recidivistů**. Absolutní čísla jsou však poměrně vysoká a i % podíl recidivistů na jednotlivých typech trestných činů je značný. U majetkových trestných činů činil poměr recidivistů 58,5%, u krádeží prostých to bylo 65% a u krádeží věcí z automobilů dokonce 69%. Na páčání násilných trestných činů se recidivisté podílí 41%, u hospodářské kriminality je to 35%.

Kriminalita a pachatelé tvoří jednu stranu, proti nim stojí orgány, které mají na starost bezpečnost státu. Prevence kriminality má určitou strukturu a je organizována na několika úrovních. Proti jednotlivým typům páchaných trestných činů vznikají speciální programy a opatření. Ministerstvo vnitra zastupuje ČR od vstupu do EU v mezinárodní organizaci Evropská síť prevence kriminality a dále v komisi OSN pro prevenci a trestní justici. Je členem v Radě EU. K mezinárodní spolupráci dochází jak na úrovni mezinárodně smluvních aktivit tak např. mezinárodní policejní spolupráci. Činnosti na našem území se vztahují k jednotlivým problémovým aktivitám :

- Majetková kriminalita - vznik Národní platformy subjektů zapojených do řešení problematiky odcizování vozidel

- pro zajištění větší bezpečnosti seniorů proti krádežím a podvodům došlo k rozpracování opatření s názvem „Senior“

- Hospodářská kriminalita - mezinárodní spolupráce ÚOKFK k ochraně v oblasti čerpání dotací z EU

- zapojení Policie ČR do činnosti výboru MONEYVAL proti praní špinavých peněz

- Nelegální migrace - ČR pokračovala v jednáních o tzv. readmisních smlouvách
 - provedeno několik novel zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR

- analytické centrum pro ochranu státních hranic a migrací vypracovalo analýzu, v níž identifikovala bezpečnostní rizika spojená s propuštěním zahraničních pracovníků

- zahájen projekt Dobrovolné návraty legálně pobývajících cizinců

Když porovnáím hodnoty z analýz a preventivní opatření, tak si nejsem jistá zda jsou vždy opatření správně uplatňována. Preventivní programy pro jakousi „nápravu“ odsouzených jsou zřizovány také ve věznicích. Jaká je jejich úspěšnost nevíme. Klesající počet odsouzených recidivistů by mohl naznačovat alespoň malý úspěch u některých jedinců. Absolutní hodnoty ale rostou, což není příznivé. Do preventivních programů spadá také vzdělávání odsouzených. Věznice nabízí poměrně široký výběr kurzů a učebních oborů. Jejich návštěvnost ale klesá, jak naznačuje tab. 4. Toto opatření tedy podle mého názoru neplní svůj účel. Oproti tomu zaměstnávání vězňů vidím jak vhodný způsob, jak odsouzení mohou strávit část svého času, budou se zabývat prospěšnými činnostmi, mohou si přivydělat a zapracovat se v nějaké manuální činnosti. Získané zkušenosti se jim mohou hodit po propuštění.

Programy Ministerstva vnitra a Policie jsou často dlouhodobějšího charakteru, proto se jejich účinnost obtížněji posuzuje. Statistiky kriminality hovoří o celkovém mírném poklesu kriminality, tato klesající tendence začala přibližně v roce 2003 a pokračovala až do roku 2009, výjimkou byl pouze rok 2007. V tomto roce došlo ke skokovém nárůstu kriminality. V následném roce jsme zaznamenali opět mírné snížení. Z toho usuzuji, že aktivity policie a speciálních institucí jsou poměrně úspěšné.

4. Závěr

Úvodem této práce jsem nastínila, jak bude práce tvořena a z čeho se bude skládat. Nejprve jsem se zabývala teoretickou částí, ve které jsem pomocí odborných zdrojů charakterizovala pojmy trestnost a trestný čin. Porovnála jsem úpravu trestního zákona a trestního zákoníku. Nastínila jsem vývoj vězeňství na našem území a jaké jsou jeho úlohy dnes. Zabývala jsem se také Vězeňskou službou, která plní úkoly dané zákonem a tím zajišťuje správnou funkci celého systému a zároveň spravuje vězeňská zařízení. Praktickou část jsem zaměřila již na konkrétní data. Analyzovala jsem vězně podle několika kritérií v časovém horizontu 6 let. Dále jsem zachytila vývoj kriminality podle jednotlivých typů a porovnála konkrétní hodnoty za roky 2008 a 2009. Na konci této části jsem se zaměřila na preventivní opatření, která podnikají Policie ČR a jiné instituce, zabývající se prevencí kriminality. Výsledné údaje jsem propojila a zhodnotila.

Analýzou jsem zjistila, že počty odsouzených osob i počty odsouzených cizinců za mnou sledované období jsou rostoucího charakteru. Převažuje nízké a základní vzdělání pachatelů. Trochu příznivější vývoj je u počtů odsouzených recidivistů, jejichž počet je klesající. Jak Policie ČR, tak Ministerstvo vnitra a jiné speciální instituce podnikají kroky a opatření, která by měla vést ke snižování kriminality a tudíž ke zvyšování bezpečnosti. V určitých konkrétních případech dosahují úspěchů, ale z celkového pohledu, kdy můžeme vidět rostoucí počet odsouzených, svědčí tyto hodnoty o opaku.

Snaha vzdělávat vězně a tím jim napomáhat do budoucna je dobře myšlená, avšak neúčelná. I přes velký rozsah oborů o ně není ze strany odsouzených velký zájem. Účinnost tohoto opatření je pak velmi malá. Mezinárodní spolupráci hodnotím kladně, protože nám přináší důležité poznatky a je prospěšná i v praxi při zasahování proti trestné činnosti na našem území. Úprava některých zákonů je jistě také přínosná.

Cílem práce bylo zachytit vývoj odsouzených a charakteristiku odsouzených, což jsem splnila v kapitole 3.2 Charakteristika odsouzených. Zaznamenání preventivních opatření bylo realizováno v kapitole 3.3 Prevence kriminality. Zhodnocením poznatků jsem uzavřela celou třetí kapitolu a tím jsem dosáhla úplného splnění cíle této práce.

5. Literatura

- [1] HÁLA, Jaroslav. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. 2. doplněné. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2006. s. 185 s. ISBN 80-86708-30-6.
- [2] TOMEK, Prokop. *Dvě studie o československém vězeňství 1948 - 1989*. 1. Praha : Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu Policie České republiky, 2000. 86 s. ISBN 80-902885-0-2.
- [3] UHLÍK, Jan. *Historie věznění a vězeňství v Čechách : osudy význačných vězněných osobností, prožité ve významných dobách zemí českých, viděné se zřetelem k vývoji českého vězeňství*. Stráž pod Ralskem : Institut vzdělávání Vězeňské služby v ČR, 2006. 319 s. ISBN 80-239-9417-4.

Články v časopisech

- [4] HENDRYCH, Igor. Sociální práce : "Popelka" mezi pomáhajícími obory. *České vězeňství* [online]. 2008, č. 1, [cit. 2010-04-15]. Dostupný z WWW: <http://vscr.actimmy.com/client_data/1/user_files/19/file/PDF/Ceske%20vezenstvi/2008/cv01-2008.pdf>. ISSN 1213-9297.
- [5] HÜTTNEROVÁ, Radoslava. Zaměstnávání vězněných osob v České republice. *České vězeňství* [online]. 2007, č. 3, [cit. 2010-02-13]. Dostupný z WWW: <http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/PDF/Ceske%20vezenstvi/2007/cv03-2007a.pdf>. ISSN 1213-9297.
- [6] MONTGOMERYOVÁ, Eva. Vychovatel : Povolání, nebo poslání?. *České vězeňství* [online]. 2007, č.1, [cit. 2010-02-08]. Dostupný z WWW: <http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/PDF/Ceske%20vezenstvi/2007/cv01-2007.pdf>. ISSN 1213-9297.

Výroční zprávy

- [7] *Ročenka VS ČR 2004*. Praha : Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky
- [8] *Ročenka VS ČR 2006*. Praha : Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2007. 59 s.
- [9] *Ročenka VS ČR 2007*. Praha : Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2008. 61 s.
- [10] *Statistická ročenka VS ČR 2008*. Praha : Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2009. 69 s. Č.j. VS 55/6/2009/50/Všeob./409.
- [11] *Statistická ročenka VS ČR 2009*. Praha : Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2010. 70 s. Č.j. VS 55/2/2010-50/Všerob./401.

[12] *Zpráva o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti na území České republiky v roce 2004 : ve srovnání s rokem 2003*. 1. Praha : Ministerstvo vnitra ČR, Odbor bezpečnostní politiky, 2005. 230 s. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-situace-dokumenty.aspx>>.

[13] *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2009 : ve srovnání s rokem 2008*. Praha : Ministerstvo vnitra, 2010. 120 s. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-situace-dokumenty.aspx>>.

Zákony

[14] Česko. Z. č. 140/1961 Sb., trestní zákon. In *Sbírka zákonů*. 1961, č. 65. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1961/sb65-61.pdf>>.

[15] Česko. Z. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In *Trestní předpisy*. 2010, č. 11, s. 5-104. ISBN 978-80-7208-782-2.

[16] Česko. Z. č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky. In *Sbírka zákonů*. 1992, č. 112. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1992/sb112-92.pdf>>.

[17] Česko. Z. č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In *Trestní předpisy*. 2010, č. 58, s. 350-370. ISBN 978-80-7208-782-2.

Internetové zdroje

[18] Internetové stránky Ministerstva spravedlnosti. Dostupné z www: <http://portal.justice.cz/justice2/uvod/uvod.aspx>

[19] Internetové stránky Ministerstva vnitra. Dostupné z www: <http://www.mvcr.cz/>

[20] Internetové stránky Vězeňské služby České republiky. Dostupné z www: <http://www.vscr.cz/>

[21] *Trestni-rizeni.com : Trestní právo pro laiky* [online]. c2009-2010 [cit. 2010-04-19]. Recidivista. Dostupné z WWW: <<http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/recidivista>>.

Seznam tabulek

Tab. 1 – Stavby odsouzených osob v letech 2004 – 2009	34
Tab. 2 – Vývoj počtu odsouzených cizinců v letech 2004 – 2009	34
Tab. 3 – Složení odsouzených podle dosaženého stupně vzdělání v letech 2008 a 2009	35
Tab. 4 – Zvyšování kvalifikace odsouzených v letech 2004 – 2009	37
Tab. 5 – Věkové složení odsouzených za roky 2006 – 2009	38
Tab. 6 – Počty odsouzených recidivistů během let 2004 – 2009	39

Seznam grafů

Graf 1 – vývoj celkové kriminality v ČR v letech 2000 – 2009	12
Graf 2 - Vývoj počtu zařazených žáků ke studiu ve ŠVS Valdice	32
Graf 3 - Vývoj počtu odsouzených osob v letech 2004 – 2009.....	34
Graf 4 – Vývoj počtu odsouzených cizích státních příslušníků v v letech 2004 - 2009	35
Graf 5 - Složení počtu odsouzených osob podle dosaženého stupně vzdělání v letech 2008 – 2009.....	36
Graf 6 – Věkové složení odsouzených	38
Graf 7 – Vývoj počtů odsouzených recidivistů v letech 2004 – 2009.....	39
Graf 8 – Porovnání celkového počtu odsouzených osob s počtem odsouzených recidivistů	40
Graf 9 – Vývoj majetkové trestné činnosti v ČR v letech 2000 – 2009	42
Graf 10 - Vývoj hospodářských trestných činů v ČR v letech 2000 – 2009	44
Graf 11 – Vývoj násilné kriminality v letech 2000 – 2009	45
Graf 12 – Průběh mravnostní kriminality v ČR v letech 2000 – 2009	46

Seznam obrázků

Obrázek 1 – Mapa věznic, vazebních věznic a detenčních ústavů ČR.....	21
Obrázek 2 – Organizační schéma Vězeňské služby České republiky.....	23